

СИЛАБУСИ КАТЕДРА ЗА ТЕОРИЈУ

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: мастер студије, семестар 1 и 2
Назив предмета: Агиологија са иконографијом
Наставник: Дарко Стојановић
Статус предмета: Обавезан предмет
Број ЕСПБ: 8
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета Методолошки се инсистира на читању историографских, хагиографских и химнографских споменика, односно разумевању дате материје на основу прецизних примера
Исход предмета Стицање основних знања о епохи у којој се истичу различите особе као модел светости, њиховом амбијенту, интеракцији са тим окружењем и њиховом разумевању хришћанских идеала.
Садржај предмета Уводна разматрања упознају студенте са програмом курса и баве се разјашњавањем појмова и родова ранохришћанских књижевних врсти (догма, канон, историографија, хронографија, агиологија, химнографија, „повратак Оцима“ итд.). Затим се иде на опште упознавање са културним миљеом у коме се рађају хришћански свец: историјски се разматра програм хеленизације и политичке унификације Александра Великог, основни појмови везани за грчке култове и светоназор, филозофске школе, књижевност, уметнички идеали, рецепција хеленских идеја са стране Јевреја, сама јеврејска култура, као и римска култура и религија. Потом се прелази на конкретно упознавање са првим свецима-мученицима кроз читање и коментарисање докумената (Неронов прогон, Јустин Филозоф, Перпетуа, Кипријан Картагински итд.). Акцент после прелази на процес инкултурације од 4 до 6. века и асимилацију паганског курикулума образовања (Ориген, Кападокијци, Амброзије Милански, Августина и други). Један део предавања је посвећен теоријским разматрањима феномена светости, као и питању настанка култа реликвија (мошти, крст, иконе) и на крају се прелази на упознавање са различитим типовима светости кроз примере, читајући одређена егземпларна житија: Симеон Јуродиви, Августин, Амброзије, Григорије Богослов, Свети Сава и Симеон Немања итд.
ЛИТЕРАТУРА: Максим Васиљевић, Светост – божанска и људска: Богословско-историјско истраживање Светог, светости и светитеља у Цркви, књига I, ПБФ, Београд 2010. Јован Зизиулас, “Обожјење Светих као икона Царства Божијег”, прев. М. Васиљевић, Видослов 19 (2000) 17-28. Јустин Поповић, „Црква свих светих”, Догматика III, 645-703. Мирча Елијаде, Свето и профано, Београд, 1998, 20-68. Розмари Морис, „Политички светитељ једанаестог века“, у: Византијски светитељ, прир. С. Хекел, прев. С. Д. Костић, ПБФ, Београд 2010, 67-80. Пол Магдалино, „Византијски аскета у дванаестом веку“, у: Византијски светитељ, прир. С. Хекел, прев. С. Д. Костић, ПБФ, Београд 2010, 80-105 Флор Ван Омеслеге, „Acta Sanctorum и Боландистичка методологија у изучавању хагиографије“, у: Византијски светитељ, прир. С. Хекел, прев. С. Д. Костић, ПБФ, Београд 2010, 210-222. Јован Зизиулас, „Икуменски старац Силуан Атонски”, Видослов Георгије Флоровски, „О поштовању Светитеља”, Саборност 1-2 (2000) 101-106. Атанасије Јевтић, „О светости и одговорности”, Живо Предање у Цркви, Врњачка Бања 1998, 378-393. Иринеј Буловић, „Душевне болести, страсти и врлине”, у зборнику: Религија и душевни живот човека, Београд 1994, 33-46. Светост и одговорност, зборник богословско-филозофског симпозиона, Никшић-Острог 1997, Светигора, Цетиње 2000.

Секундарна литература:

Атанасије Јевтић, „Човек у Богочовеку Христу и ниҳилизација човека у Сартровом егзистенцијализму”, Трагање за Христом, 106-133. Христо Јанарас, “Јуродиви Христа ради”, Видослов 25 (2001), 75-84. Стаматис Склирис, У огледалу и загонетки, Београд 2005. Бошко И. Бојовић, Краљевство и светост у средњовековној Србији. Политичка филозофија средњовековне Србије (прев. са француског), Београд 1999. Јован Зизиулас, „Сведочење и служење православне жене у уједињеној Европи: претпоставке и могућности”, Видослов 1997 19-27. Атанасије Јевтић, „Пресвета Богородица — Сместилиште Несместивога”, Живо Предање у Цркви, 211-222. Атанасије Јевтић, „Еклисиолошке димензије Заједнице Светих у делима Светог Јована Златоустога”, Видослов 14 (1998) 45-51; id. Бог Отаца наших, 215-223. Јустин Поповић, „Светитељство као просветитељство”, Светосавље 3 (1932) 104-112. Давид Перовић, „Свете мошти и етос светих”, Богословље 1/2002, 111-124.

ДОДАТНА ЛИТЕРАТУРА: Дела Апостолских Ученика, превод, увод и напомене Еп. Атанасије, Врњачка Бања-Требиње 1999.г. Свети Максим Исповедник, 400 глава о љубави, прев. Еп. Артемије, Призрен 1998. Старечник, прев. С. Јакшић, Беседа, Нови Сад 2000. Свети Јован Лествичник, Лествица, превод, предговор и коментари Димитрије Богдановић, Београд 1963. Рудолф Ото, О светом, Свјетлост, Сарајево 1983. Антоан де Сент-Егзипери, Мали принц. Јустин Поповић, Житија Светих (Јануар-Децембар). Старац Софроније, Свети Старац Силуан Атонски, Манастир Хиландар, 1999. Игнатије Мидић, „О Оцу Јустину у Христу и Цркви”, Видослов 4, 1994. Павле Евдокимов, Жена и спасење света, Светигора, Цетиње 2001. Ксенија Кончаровић, „Жена у Православној Цркви: поглед 'изнутра'”, Истина 3-4/2000, 145-158. Владета Јеротић, Учење Светог Јована Лествичника и наше време, Београд 1997. Јуродиви, Ризница светоотачаког предања, Манастир Св. Пантелејмона (Лепчинац код Врања) 1997. Р. Кубат, „Старозавјетна анџелологија и демонологија“, Богословље 1-2, 2001, 195-244. Јеромонах Иринеј Буловић, „Јављање анђела праведном Јосифу“, Православни мисионар 4/1985. Митрополит Антоније Блум, „О именима анђелским и људским“, Православни мисионар 5/1990.

Број часова активне наставе				Остали часови 2
Предавања: 60 (15 x 2 + 15 x 2)	Вежбе: 4	Други облици наставе: Семинарски рад и колоквијум	Студијски истраживачки рад:	
Методe извођења наставе				
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	поена	
активност у току предавања	20	семинар-и	20	
практична настава		писмени испит		
колоквијум-и	10	усмени испит	50	

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>			
Врста и ниво студија: мастер студије, семестар 1 и 2			
Назив предмета: Савремена историја са агиографијом			
Наставник: Дарко Стојановић			
Статус предмета: Изборни предмет			
Број ЕСПБ: 8			
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.			
Циљ предмета Методолошки се инсистира на читању историографских, хагиографских и химнографских споменика, односно разумевању дате материје на основу прецизних примера			
Исход предмета Стицање основних знања о епохи у којој се истичу различите особе као модел светости, њиховом амбијенту, интеракцији са тим окружењем и њиховом разумевању хришћанских идеала.			
Садржај предмета Уводна разматрања упознају студенте са програмом курса. Свети Јован Лествичник, Лествица, превод, предговор и коментари Димитрије Богдановић, Београд 1963. Рудолф Ото, О светом, Свјетлост, Сарајево 1983. Антоан де Сент-Егзипери, Мали принц. Јустин Поповић, Житија Светих (Јануар-Децембар). Старац Софроније, Свети Старац Силуан Атонски, Манастир Хиландар, 1999. Игнатије Мидић, „О Оцу Јустину у Христу и Цркви”, Видослов 4, 1994. Павле Евдокимов, Жена и спасење света, Светигора, Цетиње 2001. Ксенија Кончаревић, „Жена у Православној Цркви: поглед 'изнутра'”, Истина 3-4/2000, 145-158. Владета Јеротић, Учење Светог Јована Лествичника и наше време, Београд 1997. Јуродиви, Ризница светоотачаког предања, Манастир Св. Пантелејмона (Лепчинац код Врања) 1997. Р. Кубат, „Старозавјетна ангелологија и демонологија“, Богословље 1-2, 2001, 195-244. Јеромонах Иринеј Буловић, „Јављање анђела праведном Јосифу“, Православни мисионар 4/1985. Митрополит Антоније Блум, „О именима анђелским и људским“, Православни мисионар 5/1990.			
Број часова активне наставе			Остали часови 2
Предавања: 60 (15 x 2 + 15 x 2)	Вежбе: 4	Други облици наставе: Семинарски рад и колоквијум	

Студијски програми: (1) <i>Црквене уметности</i> , (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Мастер академске студије, година 1, семестар 1
Назив предмета: Музеологија
Наставник: др Марина Матић
Статус предмета: изборни предмет (шифра предмета 20.MCUI13)
Број ЕСПБ: 6
Услов: Завршен први степен основних академских студија на студијском програму <i>Чување и обнова</i> (конзервација и рестаурација) или сличним студијским програмима који задовољавају основни ниво знања за усавршавање тематског подручја <i>Елементи црквене архитектуре</i> .
Циљ предмета: Увиди у теоријске, методолошке и практичне постулате прикупљања, очувања, проучавања, излагања и публиковања музејске грађе.
Исход предмета: Стицање знања о основама и принципима музеалне делатности. Оспособљавање да се препозна место и вредност баштине, те уметничког наслеђа. Пружање систематских теоријских, методичких и практичних увида у улогу и делатност науке о наслеђу (херитологије).
Садржај предмета: <i>Теоријска настава:</i> Увод у музеологију: дефинисање предмета и основних појмова (појам музеја). Општа музеологија – теоријски и методолошки аспекти. Специјална музеологија – музеографија – практични аспекти рада музеја (музеализација, као и циљ и сврха музеалне делатности). Методика музејске делатности: селекција, документација, верификација, научна дескрипција, презентација и трезорисање, информација, комуникација. Историјски модели музеалне делатности. Управљање и политика програмирања музејске делатности: типологија музеја, архитектура музејских зграда, организација рада у музејима, заштита музеалија... Музеологија и херитологија – преплитања (Проблем баштине и баштињења као предмета научног истраживања). <i>Практична настава:</i> Одржава се у институцијама које брину о баштини (музеји, архиви, библиотеке) и на терену (археолошки и природни локалитети, споменички амбијенти) у складу са одговарајућим тематским целинама теоријске наставе.

Литература:

Обавезна:

1. М. Јовановић, *Музеологија и заштита споменика културе*, Београд 1994.

Препоручена:

2. V. Gužinjski, *Osnove muzeologije*, Beograd 2014.

3. I. Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zagreb 1992.

4. D. Bulatović, „Art and Museality“, *Зборник радова Филозофског факултета*, XVIII (серија А), Београд 1994.

5. Д. Булатовић, „Музеј као економија жеље“, у: *Зборник Семинара за студије модерне уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду*, 5, 2009, 21–37.

6. Н. Радић, „Музејски ум Џозефа Корнела“, у: *Зборник Семинара за студије модерне уметности Филозофског факултета у Београду*, 5, 2009, 187–199.

7. Д. Прециози, „Збирке/музеји“, у: *Критички термини историје уметности*, Нови Сад 2004, 486–498.

8. *Музеологија, нова музеологија, наука о баштини*: тематски зборник, Београд 2013.

9. А. Гоб, *Музеологија: историја, развој и савремени изазови*, Београд 2009.

10. *Мизеји Србије – актуелно стање*, зборник, Београд 2009.

11. Б. Делош, *Виртуелни музеј – ка естетици нових слика*, Београд 2005.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања:	Вежбе: 1	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад: 1	
Методe извођења наставе: Консултације, семинарске вежбе, индивидуална пракса студената у музејским установама				
Оцена знања (максимални број поена)				
Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит		поена
присуство		семинар-и		30
практична настава	50	писмени испит		20
колоквијум		усмени испит		

ПЛАН ИЗВОЂЕЊА ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА МУЗЕОЛОГИЈА

Предмет *Музеологија* на мастер студијама **Академије СПЦ за уметности и конзервацију** има превасходни циљ да студента усмери ка конкретним истраживањима и сагледавањима музејске делатности у изабраним установама. Кроз писмена и усмена излагања теренских истраживања, студент се усмерава и уобличава као комплетна интелектуална личност, способна да презентује на академском нивоу своја сагледавања. Завршни елемент у оквиру предмета *Музеологија* биће и теоријска провера знања у виду теста.

УПУТСТВА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ:

1. Студент би требало да одабере одређени музеј који жели да истражи
2. Историјат настанка изабраног музеја и његова типологија
3. Циљ и значај поставке одабраног музеја
4. Принципи и методе сакупљања и чувања музејске грађе у одабраном музеју
5. Начин спровођења одређених поступака у музејској делатности, то јест процедуре музеализације (а. **сабирање** – јасно дефинисање онога шта је предмет сабирања, те критеријуми сабирања, као и сврхе тог сакупљања и чувања, документација; б. **чување**– циљ трезорирања, практични проблеми трезорирања, обезбеђивање музејских предмета, депои...; в. **излагање** – стална поставка одабраног музеја и концепција повремених тематских изложби; г. **публиковање** – каталожки материјали, часописи, могућности савремених видова информисања и комуницирања са музеалијама, предности и мањкавости виртуалног музеја
6. Музејске збирке – врсте, њихова уклопљеност у целину музеја
7. Организација стручног рада у изабраном музеју:
 - а. Процедуре пута обраде музеалије кроз документацију – **инвентарна документација** (која подразумева детаљне, свеобухватне податке о предмету) и **фототечка документација** (која подразумева снимање музеалије)
 - б. Техничка обрада музеалије: конзервација и рестаурација
 - в. Начин чувања предмета: услови у просторима, контрола влажности, хигијена, осветљење, безбедност, креирање самог простора излагања или чувања (осмишљавање кретања по музеју, јасност и доступност информацијама о предмету, пратећи програм музеја – популарисање музејских предмета: реклама или злоупотреба ?...)
 - г. Архив музеја
 - д. Библиотека музеја
 - ђ. Просветно-педагошки и друштвено-научни рад музеја
 - е. Музеј и туризам

Закључак:

Студент би требало да да коначни закључак о изабраном музеју:

1. Како је прилагођен конкретни, практични део музејског рада са савременим друштвом и текућим научним и технолошким достигнућима
2. Идеје, предлози, критике о концепту изабраног музеја, о његовој архитектонској и ентеријерској креацији. Разматрања о виртуалном музеју, шта би требало променити, унапредити, осавременити, прилагодити намени у модерном друштву и ванредним ситуацијама...

Студент своја истраживања о изабраном музеју представља и усмено и писано. Усмено излагање подразумева и презентацију визуалног материјала који је припремио током истраживања у музеју. Писани део подразумева предају рада професору на одобрење и корекције. Пожељно је да то буде пре усменог излагања.

УПУТСТВА ЗА ПИСАЊЕ РАДА:

1. Дужина рада не треба да буде већа од 10 страна, са прегледном структуром излагања
2. Рад не сме бити преписан из литературе или са интернета, већ студент мора својим речима да представи задату тему (врши се провера у програмима за цитирање, те се лако утврђује директно преузимање текста других аутора)
3. Реченице морају да буду јасне и смислене, правописно коректне
4. Циљ рада је да студент представи лична искуства истраживања у музеју, а да му литература буде само помоћно средство у приступу истраживањима
5. Навођење литературе мора бити у складу са академским писањем, што подразумева апаратуру научног рада (фусноте, библиографију на крају рада...)

ФУСНОТЕ:

Фусноте се наводе да би се шире објаснили садржаји у основном тексту или да би се указало на цитирање или преузимање неких садржаја од одређених аутора.

Начин цитирања књига у фуснотама (примери):

Први пут:

М. Јовановић, *Музеологија и заштита споменика културе*, Београд 1994, 93–110. (Иницијал имена, презиме, наслов књиге у курзиву, место, година и број страна)

Други и пут и надаље:

М. Јовановић, Нав. дело, 98.

Ако се исти аутор јавља трећи пут заредом, требало би ставити само ознаку: Исто, 98.

Начин цитирања из часописа у фуснотама:

Ј. П. Ходин, „Улога музеја уметности као демократског средства образовања савремене културне свести“, *Уметност* 51, 1977, 119.

(Иницијали имена, презиме, наслов чланка аутора у наводницима, назив часописа у курзиву, година и цитирана страна или стране)

БИБЛИОГРАФИЈА: Наводи се према азбучном реду презимена аутора

Јовановић М., *Музеологија и заштита споменика културе*, Београд 1994. (Презиме аутора, иницијал имена, назив књиге у курзиву, место, година, стране се не наводе)

Ходин Ј. П., „Улога музеја уметности као демократског средства образовања савремене културне свести“, *Уметност* 51, 1977, од 117-133.

(Презиме аутора, иницијали имена, назив текста у наводницима, назив часописа и његов број у курзиву, година, наводе се стране целог текста од до)

СПИСАК МУЗЕЈА У БЕОГРАДУ и НОВОМ САДУ (предлог):

1. Народни музеј у Београду
2. Етнографски музеј у Београду
3. Музеј примењене уметности у Београду
4. Музеј Српске православне цркве у Београду
5. Музеј савремене уметности у Београду
6. Збирка икона Секулић (Музеј града Београда)
7. Музеј града Београда
8. Музеј Цептер у Београду
9. Историјски музеј Србије у Београду
10. Галерија Матице српске у Новом Саду
11. Музеј града Новог Сада
12. Музеј Војводине у Новом Саду
13. Спомен збирка Павла Бељанског у Новом Саду
14. Музеј савремене уметности Војводине
15. Ризница – музеј у Патријаршијском двору у Сремским Карловцима

Пожељно је да студенти који долазе из других центара (ван Београда и Новог Сада) обрађују музеје који су из њиховог завичаја. Тако би се створила једна шира и целовитија слика и увиди у музејске делатности широм Србије.

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Основне академске студије, година 4, семестар 7
Назив предмета: Историја српске уметности новог века
Наставник: др Марина Јб. Матић
Статус предмета: обавезни предмет, теоријски (шифра предмета 20.CU402)
Број ЕСПБ: 2
Услов: Положен испит из области <i>Историја уметности</i> са треће године студија; испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Циљ предмета је упознавање студената са српском уметношћу новог века, њеним методолошким поставкама, специфичним визуелним, естетским и стилским идентитетом, као и ширим културним и религиозним контекстом у 18. и 19. веку.
Исход предмета: Исход предмета представљају теоријска знања стечена о уметности новог века, као и компетентност студената за разумевање и тумачење стилског израза, идејних садржаја, културних и религиозних норми српске уметности 18. и 19. века.
Садржај предмета: Теоријска настава се одржава у форми предавања <i>ex cathedra</i> уз пројекције визуалног материјала, при чему се студенти упознају са основним карактеристикама српске уметности 18. и 19. века. Предмет проучавања су уметнички модели који су обележили епоху српског новог века. У обзир се узима друштвено-политички контекст времена, нарочито улога Српске православне цркве на развој нововековних уметничких пракси. Разматрање садржаја предмета води нас од поствизантијских зографских манира, легитимно присутних у уметничком опусу 18. и 19. века, преко нових барокних уметничких модела, до времена експанзије националне идеје у 19. веку, са којом српска уметност полако улази и у модерно доба. Живни моменти који су обележили назначени период и којима се поклања посебна пажња у проучавању, јесу: традиционални уметнички модели у 18. и 19. веку, појава барока (са посебним разрађивањем барокног иконостаса), неокласицизам и бидермајер, романтизам, академски реализам и симболизам.

Обавезна литература:

1. Макуљевић, Н. *Црквена уметност у Краљевини Србији (1882–1914)*. Београд: Филозовски факултет, 2007. (од 141–150)
2. Медаковић, Д. *Српска уметност у XVIII веку*. Београд: СКЗ, 1980. (од 220–241)
3. Медаковић, Д. *Српска уметност у XIX веку*. Београд: СКЗ, 1981. (од 73–98, 115–138, 175–183, 191–203)
4. Тимотијевић, М. „Иконографија Великих празника у српској барокној уметности“, *Зборник Матице српске за ликовне уметности* 25, 1989. (од 95–134)
5. Тимотијевић, М. *Српско барокно сликарство*. Нови Сад: Матица Српска, 1996. (од 11–151)

Препоручена литература:

6. Вујовић, Б. *Уметност обновљене Србије: 1791–1848*. Београд: Просвета-Републички завод за заштиту споменика културе, 1986.
7. Давидов, Д. *Српска графика 18. века*. Нови Сад: Матица српска, 1978.
8. Јовановић, М. *Српско црквено сликарство и градитељство новијег доба*. Београд: Завод за уџбенике, 2007.
9. Коларић, М. *Класицизам код Срба 1790–1848*. Београд: Просвета, 1965.
10. Костић, А. *Црквена уметност у Кнежевини Србији: (1830–1882)*. Београд: Филозофски факултет, 2022.
11. Макуљевић, Н. *Уметност и национална идеја у XIX веку: систем европске и српске визуелне културе у служби нације*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2006.
12. *Полемика око православности живописа*. Београд: Art press, 2023.
13. Стошић, Љ. *Српска уметност: 1690–1740*. Београд: САНУ, 2006.
14. Шево, Љ. *Српско зидно сликарство 18. вијека у византијској традицији*. Бања Лука: Арт Принт, 2010.
15. Шелмић, Л. *Српско зидно сликарство XVIII века*. Нови Сад: Галерија Матице српске, 2004.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања:	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	
2				
Методе извођења наставе: предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбране семинарских радова				
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе		Поена	Завршни испит	поена
присуство		10	семинар-и	
практична настава			писмени испит	

колоквијум-и	20	усмени испит	70

ПЛАН ПРЕДАВАЊА

1. Српска барокна архитектура и њен сакрални простор у историјском контексту
2. Српска зографска традиција у 18. и 19. веку (Бококоторска сликарска радионица, зографи у Отоманској империји, зографи северно од Саве и Дунава)
3. Византијска традиција у српском живопису 18. века
4. Српска графика 18. века (Христофор Џефаровић, Захарија Орфелин)
5. Зидно сликарство манастира Бођани и предлошци западних Библија
6. Зидно сликарство манастира Крушедол и нове теме барокног сликарства
7. Барокни иконостас I (прилазна зона иконостаса, театарско обликовање предолтарског простора – певнички пултови, Богородичин и Архијерејски трон, предикаонице...)
8. Барокни иконостас II (више зоне иконостаса, иконографија Великих празника, Циклус Христових страдања, симболика идејног програма...)
9. Рани барок (Јов Василијевић, Василије Романовић, Стефан Тенецки, Василије Остојић, Димитрије Бачевић, Јанко Халкозовић...)
10. Позни барок и рокајни елементи (Јован Поповић Старији, Теодор Крачун, Јаков Орфелин, Теодор Илић Чешљар)
11. Почети неокласицизма у српском сликарству (Арсеније Теодоровић, Константин Данил, Павел Ђурковић)
12. Неокласицизам (Назаренски покрет) и бидермајер (Димитрије Аврамовић, Никола Алексић, Павле Симић, Живко Петровић...)
13. Романтизам у српској уметности (Стева Годоровић, Новак Радонић, Ђура Јакшић)
14. Академски реализам у српском сликарству (Урош Предић, Паја Јовановић)
15. Полемика о православној и елементи симболизма у српском сликарству (Ђорђе Крстић, Стеван Алексић)

ИСПИТНА ПИТАЊА ИЗ ПРЕДМЕТА *Историја српске уметности новог века*

1. Архитектура и архитектонски простор барокног храма
2. Византијска традиција у зидном сликарству 18. века
3. Зографи 18. и 19. века:
 - а) Сликрарска породица Димитријевић-Рафаиловић
 - б) Сликарска породица Лазовић и зографи под Отоманском империјом
 - в) Зографи северно од Саве и Дунава
4. Манастир Бођани – иконографија зидног сликарства, новине и специфичности
5. Манастир Крушедол – идејни програм зидног сликарства
6. Српска графика 18. века
 - а) Христофор Цефаровић
 - б) Захарија Орфелин
7. Рани барок (одлике, представници, примери)
8. Зрели/позни барок (одлике, представници, примери)
9. Програм барокног иконостаса
10. Иконографија Великих празника у барокној епохи
11. Нове теме барокне епохе
12. Неокласицизам у српском сликарству, почеци (карактеристике и представници)
13. Назаренски покрет и бидермајер у српском сликарству (карактеристике и представници)
14. Романтизам у српском сликарству (Новак Радонић, Ђура Јакшић, Стева Тодоровић – прва фаза)
15. Реализам (академски) у српском сликарству (Паја Јовановић, Урош Предић, Стева Тодоровић – друга фаза)
16. Почеси Симболизма у српском сликарству (Ђорђе Крстић, Стеван Алексић)
17. Полемика о православности

За пролазну оцену студенти морају знати у потпуности следећа питања:

9. Програм барокног иконостаса
10. Иконографија Великих празника у барокној епохи
11. Нове теме барокне епохе
27. Полемика о православности

Електронски фото материјал, класификован према Плану извођења наставе, налази се у Библиотеци Академије СПЦ. Студенти га могу преузети на флешу.

Студијски програм: (1) Црквене уметности; (2) Обнова и чување
Врста и ниво студија: основне студије, година 2, семестри 3 и 4
Назив предмета: Историја српске уметности средњег века
Наставник: др Марина Љ. Матић
Статус предмета: обавезни предмет (шифра предмета 20.CU207)
Број ЕСПБ: 4
Услов: Положени испити из области <i>Историја уметности</i> са прве године студија; испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Упознавање са елементима српске средњовековне и поствизантијске (16. и 17. век) уметности и културе, у циљу разумевања и стварања аналитичке и синтетичке слике о српском средњовековном и поствизантијском наслеђу. Стицање знања о основним уметничким токовима и најрепрезентативнијим српским споменицима назначеног периода, обележеног у средњем веку владавином трију династија: Немањића, Хребелјановића-Лазаревића и Бранковића, а у поствизантијском периоду окупацијом од стране Отоманске империје.
Исход предмета: Стицање увида, знања и свести о српском уметничком наслеђу средњовековне и поствизантијске епохе. Оспособљавање за иконографско-иконолошку анализу, тумачења и презентацију дела српске средњовековне и постсредњовековне уметности, те примену поменутих знања у оквирима уметничких подухвата.
Садржај предмета: Излагање материје систематичним, хронолошким прегледом у оквиру кога су споменици груписани према стилским и програмским моделима и стављани у шири контекст локалних друштвено-историјских прилика. Фокусно разматрање: 1. Српска уметност 13. века (Рашка архитектонска школа, Монументални стил живописа) (Карактеристике споменика – инвентивно преплитање романичких и византијских елемената. Утицаји комнинске епохе на сликарство рашке школе. Идејна улога светог Саве у формирању програма рашке школе – иновативни елементи. Експонирање монументалног израза у сликарству 13. века. Успостављање култа српских светитеља и модели ктиторских композиција. ...) 2. Српска уметност 14. века (до 1371. године) (Српско-византијски архитектонски стил, Наративни стил живописа)

(Архитектонске специфичности споменика – црква са уписаним крстом и куполом сажетог и развијеног типа. Праћење токова византијске палеолошке ренесансе – експонирање наративности. Зидно сликарство из епохе краља Милутина – преглед споменика, хронологија, основна обележја. Сликари Михаило и Евтихије. Зидно сликарство српске властеле у доба Немањића. Српски владарски маузолеји – смисао и симболика. Од ктиторских композиција до репрезентативних портрета – генеалогска стабла Немањића ...)

3. Српска уметност од последње четвртине 14. века до пада Смедерева 1459. године (Моравска уметност)

(Триконхосни храм – византијско-атонска синтеза. Самосвојност моравског архитектонског украса. Повратак ка класицизму и монументалности у сликарству – плаво и златно. Сликарски модели у контексту друштвених потреба – под претњом Османске империје....)

4. Српска уметност 16. века (иконопис и живопис)

(Обнова Пећке патријаршије под патријархом Макаријем Соколовићем 1557. године и њени одјаци у уметничком животу, сликар Лонгин)

5. Српска уметност 17. века (иконопис и живопис)

(Уметничка клима под патријархом Пајсијем, уметнички опус сликара: Георгија Митрофановића, зографа Јована, Андреје Раичевића, попа Страхиње из Будимља, сликара Радула)

Обавезна литература:

Ђурић, В. Ј. *Византијске фреске у Југославији*. Београд: „Југославија“, 1974. (од 30–54)

Ђурић, В. Ј., Бабић-Ђорђевић, Г. *Српска уметност у средњем веку I и II*. Београд: СКЗ, 1997. (том I од 172–218; том II од 21–36, 48–58, 142–167)

Кораћ, В., Шупут, М. *Архитектура византијског света*. Београд: САНУ; Филозофски факултет, 1998. (од 236–246, 276–284, 328–353, 357–371)

Марковић, М. „Уметничка делатност Михаила и Евтихија“, *Зборник Народног музеја XVII/2*, 2004. (од 95–112)

Петковић, С. *Српска уметност у XVI и XVII веку*. Београд: СКЗ, 1995. (од 79–100, 134–166)

Стародубцев, Т. *Српско зидно сликарство у земљама Лазаревића и Бранковића 1–2*. Београд: Филозофски факултет, 2016. (од 125–137)

Препоручена литература:

<p>Борђевић, И. М. <i>Зидно сликарство српске властеле у доба Немањића</i>. Београд: Филозофски факултет, 1994.</p> <p>Максимовић, Ј. <i>Српска средњовековна скулптура</i>. Нови Сад: Матица српска, 1971.</p> <p>Марјановић-Душанић, С. <i>Владарска идеологија Немањића</i>. Београд: СКЗ; Свети архијерејски синод СПЦ; Слио, 1997.</p> <p>Матић, М. <i>Српски иконопис у доба обновљене Пећке патријаршије: 1557–1690</i>. Београд: Музеј СПЦ, 2017.</p> <p>Петковић, С. <i>Зидно сликарство на подручју Пећке патријаршије: 1557–1614</i>. Нови Сад: Матица српска, 1965.</p> <p>Ракић, З. <i>Српска минијатура XVI и XVII века</i>. Београд: Богословски факултет, Филозофски факултет; манастир Хиландар, 2012.</p> <p>Тодић, Б. <i>Српско сликарство у доба краља Милутина</i>. Београд: „Драганић“, 1998.</p> <p><i>Sacral art of the Serbian lands in the Middle Ages</i>, (zbornik). Belgrade: SASA, 2016.</p>			
Број часова активне наставе			Остали часови Галерија фресака – анализа изложеног српског средњовековног материјала
Предавања: 2	Вежбе:	Други облици наставе:	
Студијски истраживачки рад:			
Методe извођења наставе: Предавање с пројекцијама			
Оцена знања (максимални број поена)			
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	Поена
присуство	10	семинар-и	
практична настава		писмени испит	
колоквијум-и	30	усмени испт	60

ПЛАН ИЗБОЂЕЊА НАСТАВЕ

1. Архитектура и архитектонски украс Рашке школе
2. Распоред живописа у византијском-српском храму
3. Сликаство у српским земљама у 11. и 12. веку, фрагменти
4. Идејни програм живописа Богородичине цркве у Студеници
5. Првобитно зидно сликарство манастира Жича
6. Зидно сликарство 13. века манастира Милешева и Морача
7. Програм живописа у Цркви светих Апостола у Пећкој патријаршији
8. Живопис манастира Сопотани

9. Зидно сликарство Светог Ахилија у Ариљу и Дежевске капеле у Ђурђевим Ступовима
10. Српско-византијски стил у архитектури 14. века
11. Иконопис и минијатурно сликарство 12. и 13. века
12. Сликари Михаило Астрапа и Евтихије - почеци, Сликарство Цркве Богородице Перивлепте у Охриду
13. Зидно сликарство Богородице Љевишке и Светог Никите у Чучеру
14. Зидно сликарство Старог Нагоричина и Краљеве цркве у Студеници
15. Идејни програм сликарства манастира Грачаница
16. Живопис у Богородичиној цркви и Цркви светог Димитрија у Пећкој Патријаршији
17. Архитектура и архитектонски украс манастира Дечани
18. Идејни програм живописа манастира Дечани I
19. Идејни програм живописа манастира Дечани II
20. Анализа зидног сликарства манастира Матеич и манастира Лесново
21. Живопис Цркве светог Димитрија у Марковом манастиру
22. Иконопис и минијатурно сликарство 14. и 15. века
23. Архитектура и архитектонски украс Моравске школе
24. Живопис манастира Раваница и Љубостиња
25. Живопис манастира Ресава и Каленић
26. Живопис – фрагменти, манастири Сисојевац, Копорин, Рамаћа,...
27. Српско средњовековно сликарство у контексту развоја византијске уметности
28. Српски иконопис 16. века
29. Српски иконопис 17. века
30. Српски живопис 16. века
31. Српски живопис 17. века

ИСПИТНА ПИТАЊА ИЗ ПРЕДМЕТА *Историја српске уметности средњег века*

1. Архитектонска концепција рашког храма
2. Архитектонски украс рашке школе
3. Улога светог Саве у формирању програма рашког храма
4. Представа *Распећа* из Богородичине цркве у Студеници
5. Првобитни живопис из Богородичине цркве у Студеници, карактеристике, стил
6. Првобитни живопис манастира Жича
7. Портал манастира Жича
8. Манастир Милешева – сликарство (основне карактеристике, стил)
9. Првобитни живопис Цркве светих Апостола у Пећи

10. Слика̀рство ђаконикона манастира Морача
11. Манастир Сопоћани – слика̀рство (основне карактеристике, стил, посебности)
12. Црква светог Ахилија у Ариљу – слика̀рство (основне карактеристике, стил)
13. Дежевска капела - слика̀рство (комплекс манастира Ђурђеви Ступови)
14. Карактеристике и специфичности монументалног стила у српском слика̀рству 13. века (примери, ктитори)
15. Иконе и минијатуре 12. и 13. века
16. Архитектура и архитектонски украс сакралних споменика од епохе краља Милутина до седме деценије 14. века (српско-византијски стил)
17. Слика̀ри Михаило (Астрапа) и Евтихије (опус и одлике)
18. Карактеристике и специфичности наративног стила у српском слика̀рству првих деценија 14. века
19. Богородица Љевишка – слика̀рство припрате и егзонартекса
20. Црква светог Никите у Чучеру – слика̀рство (основне карактеристике)
21. Старо Нагоричино – основне карактеристике програма живописа, стил
22. Краљева црква у Студеници – слика̀рство
23. Манастир Грачаница – слика̀рство (основна схема живописа, Успење Богородичино, ктиторска представа, припрата)
24. Цркве светог Димитрија и Богородице у Пећкој патријаршији (основне карактеристике живописа)
25. Манастир Дечани – (слика̀рство западних травеја наоса, параклиса св. Димитрија, ликови Немањића у живопису Дечана)
26. Манастир Лесново (Циклус арханђела Михаила, припрата)
27. Марков Манастир (Богородичин акатист, Небески двор)
28. Карактеристике српског слика̀рства од четврте деценије 14. века па до завршетка царевине (1371.) и разлике и специфичности у односу на Милутинову епоху
29. Архитектура цркава Моравске школе
30. Архитектонски украс цркава Моравске школе
31. Манастир Раваница – слика̀рство (основне карактеристике)
32. Манастир Ресава – слика̀рство (основне карактеристике)
33. Манастир Каленић – слика̀рство (основне карактеристике)

- 34. Карактеристике стила сликарства такозване Моравске школе (критори, примери)
- 35. Иконе 14. и прве половине 15. века
- 36. Минијатурно сликарство 14. и 15. века
- 37. Програм живописа српских/византијских храмова средњег века:
 - а) програм живописа олтара
 - б) програм живописа наоса
 - в) програм живописа куполе
 - г) програм живописа припрате
- 38. Српска уметност 16. века (основна обележја и представници уметности тог времена)
- 39. Српска уметност 17. века (основна обележја и представници уметности тог времена)

За прелазну оцену потребно је да студент спреми следећа питања:

- 3. Улога светог Саве у формирању програма рашког храма
- 14. Карактеристике и специфичности монументалног стила у српском сликарству 13. века (примери, критори)
- 18. Карактеристике и специфичности наративног стила у српском сликарству првих деценија 14. века (примери и критори)
- 28. Карактеристике српског сликарства од четврте деценије 14. века па до завршетка царевине (1371) и разлике и специфичности у односу на Милутинову епоху (примери, критори)
- 30. Архитектонски украс цркава Моравске школе
- 34. Карактеристике стила сликарства такозване Моравске школе (примери, критори)
- 37. Програм живописа српских/византијских храмова средњег века

Електронски фото материјал, класификован према Плану извођења наставе, налази се у Библиотеци Академије СПЦ. Студенти га могу преузети на флешу.

Студијски програм: (1) Црквене уметности; (2) Обнова и чување
Врста и ниво студија: основне студије, година 1, семестар 2
Назив предмета: Историја уметности средњег века (општа)
Наставник: др Марина Љ. Матић
Статус предмета: обавезни теоријски предмет (шифра предмета 20.CU111)
Број ЕСПБ: 2
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Стицање предвиђеног знања о основним обележјима уметничких токова од епохе раног хришћанства до позног средњег века. Упоредно праћење развоја, особина и симбола уметности западне Европе и византијске цивилизације, на чијој је периферији изникла и српска средњовековна држава.
Исход предмета: Оспособљавање студената за успешно сагледавање, анализу и синтезу визуалне културе средњег века, разноврсног и комплексног хиљадугодишњег периода европске цивилизације. На тај начин омогућава се успешно праћење даљих токова уметности новог века, али и разумевање и оспособљавање за примену стечених знања у оквирима потреба практичних уметничких делатности.
Садржај предмета са општим планом предавања: <p>Излагање материје систематичним, хронолошким прегледом у оквиру којег се тематски обрађују жижни моменти европске уметности и културе средњег века. Специфичности западноевропске и византијске уметности издвајају се компаративним методом, како би се указало на иконографско-иконолошке особености модела који су обележавали културу европске цивилизације од раног хришћанства до позног средњег века.</p> <p>Византијски комонвелт: Визуална култура рановизантијског периода – до иконоборства (726. године). Иконоборачки период (726–842) и уметност у доба Македонске династије – од профаног до класицистичког. Уметност епохе Комнина (11. и 12. век) – спиритуалистичка тенденција. Провинцијско монументално сликарство (11. и 12. века). Преимућство периферних локалних школа византијског комонвелта (13. век). Палеолошка обнова – превазилажење монументалности (14. век). Руска уметничка школа – Теофан Грк, Андреј Рубљов (14. и 15. век).</p> <p>Западноевропска уметност средњег века:</p>

Иконографија ранохришћанске уметности – верски синкретизам. Визуална култура европске цивилизације од пада Западног римског царства до Карла Великог (саркофази, сликарство катакомби, Константинов славолук, портрети, Липсанотека из Бреше, Ампуле из Монце и Бобија, диптиси, ранохришћански мозаици...). Каролиншка и отонска уметност. Романичка уметност – идејни програм и распрострањеност (архитектура, скулптура, сликарство). Готичка уметност – хронолошки и топографски преглед (Сен Дени и готичка архитектура, готичка скулптура и програм готичких портала и фасада). Проторенесансна скулптура у Италији. Илуминација рукописа позног средњег века. Сијенско сликарство 13. и 14. века. Фирентинско сликарство 14. века. Уметност у време Карла IV. Интернационална готика. Позноготички ретабли...

Основна литература:

- V. Sekules, *Medieval Art*, Oxford 2001.
F. Gerke, *Kasna antika i rano hrišćanstvo*, Novi Sad 1973.
Л. Мирковић, *Иконографске студије*, Нови Сад 1974.
P. Vercone, *Od Teodoriha do Karla Velikog*, Novi Sad 1973.
E. Kubah, V. Elbern, *Karolinška i otonska umetnost*, Novi Sad 1973.
В. Н. Лазарев, *Историја византијског сликарства*, Београд 2004.
В. Н. Лазарев, *Руски иконопис*, Београд 2008.
R. Cormack, *Byzantine Art*, Oxford 2000.
A. Grabar, *Vizantija*, Novi Sad 1974.
A. Grabar, *Srednjovekovna umetnost istočne Evrope*, Novi Sad 1969.
E. Kubah, P. Bloh, *Romanska umetnost*, Novi Sad 1974.
Romanesque, Architecture, Sculpture, Painting, ed. Könemann, Köln 1997.
Gothic, Architecture, Sculpture, Painting, ed. Könemann, Köln 1997.

Изборна литература:

- J. Le Goff, *Srednjovekovna civilizacija zapadne Evrope*, Beograd 1974.
Rani srednji vek: uobličavanje evropske kulture, Beograd 1976.
A. Grabar, *Le premier art chretien*, Paris 1966.
A. Grabar, *L'age d'or de Justinien*, Paris 1966.
J. Кодер, *Византијски свет*, Београд 2011.
Г. Острогорски, *Историја Византије*, Београд 1996.
C. R. Dodwell, *Painting in Europe 800–1200*, London 1971.
T. Nyman, *Sienese Painting*, London 2003.
B. Ruprecht, *Romanička skulptura u Francuskoj*, Beograd 1979.
A. Martindale, *Gothic Art*, London 1994.
Ж. Диби, *Време катедрала*, С. Карловци, 2007.
J. Хојзинга, *Јесен средњега века*, Нови Сад 1991.

Број часова активне наставе			Остали часови
Предавања: 2	Вежбе:	Други облици наставе:	
Методe извођења наставе: Предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбране семинарских радова			
Оцена знања (максимални број поена)			
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена
присуство	10	семинар-и	
практична настава		писмени испит	
колоквијум-и	20	усмени испт	70

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију у Београду – 2023/2024.
Силабус: Литургика са основама црквенословенског језика
Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i>
Врста и ниво студија: основне академске студије, пети и шести семестар
Назив предмета: Литургика са основама црквенословенског језика
Наставник: Нинослав Качарић
Статус предмета: обавезан теоријски предмет
Број ЕСПБ: 2 + 2 (4)
Услов: предиспитне обавезе, семинарски рад и испит после VI семестра.
Циљ предмета: Формирање научне и професионалне компетенције студената Високе школе – Академије СПЦ за уметности и конзервацију из области историје богослужења, литургијског богословља и основа црквенословенског језика.
Исход предмета: Разумевање у основним линијама литургије и црквенословенског језика, које се рефлектују у хришћанској уметности (визуелној, музичкој, књижевној, хагиографској и химнографској).
Садржај предмета: <p>СТИЦАЊЕ ЗНАЊА О ЛИТУРГИЦИ КАО ФУНДАМЕНТАЛНОЈ ТЕОЛОШКОЈ ДИСЦИПЛИНИ, УЗ КОРИШЋЕЊЕ ОДГОВАРАЈУЋИХ МЕТОДА У ИЗУЧАВАЊУ ПОРЕКЛА И НАСТАНКА ХРИШЋАНСКОГ БОГОСЛУЖЕЊА, КАО И РАЗВОЈА БОГОСЛУЖЕЊА ПО ХРОНОЛОШКИМ ЕТАПАМА. ТЕОРИЈСКО И ПРАКТИЧНО ИЗУЧАВАЊЕ БОГОСЛУЖЕЊА ВИЗАНТИЈСКЕ ЛИТУРГИЈСКЕ ФОРМЕ, УЗ УПОЗНАВАЊЕ СА УПОРЕДНИМ ЛИТУРГИЈСКИМ ФОРМАМА. ИЗЛАГАЊЕ БОГОСЛОВСКИХ СТАВОВА О БОГОСЛУЖЕЊУ У ОКВИРУ ПРОБЛЕМАТИКЕ ЛИТУРГИЈСКОГ ВРЕМЕНА И ПРОСТОРА, УЗ УКАЗИВАЊЕ НА БОГОСЛОВСКИ СМИСАО И ТУМАЧЕЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ДЕЛОВА ЛИТУРГИЈЕ. ИЗУЧАВАЊЕ СВЕТОТАЈИНСКОГ БОГОСЛОВЉА У ОПШТЕ, БОГОСЛОВЉА СВЕТИХ ТАЈНИ ПОЈЕДИНАЧНО, НАСТАНКА И РАЗВОЈА ПОЈЕДИНАЧНИХ БОГОСЛУЖБЕНИХ ПОСЛЕДОВАЊА И ОБРЕДА. ТЕОРИЈСКО И ПРАКТИЧНО УПОЗНАВАЊЕ ЛИТУРГИЈСКОГ ПОРЕТКА ПОЈЕДИНАЧНИХ ПОСЛЕДОВАЊА И ОБРЕДА. ТЕОРИЈСКО И ПРАКТИЧНО УПОЗНАВАЊЕ ОСНОВА ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГ ЈЕЗИКА: ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКИ КАО БОГОСЛУЖБЕНИ ЈЕЗИК, АЗБУКА, ОСНОВНА ПРАВИЛА ЧИТАЊА, ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКИ И МОРФОЛОШКИ СИСТЕМ, ВРСТЕ И ТВОРБА РЕЧИ, СИНТАКСА И ЛЕКСИКА, ИНТЕРПРЕТАЦИЈА И АНАЛИЗА ОДАБРАНИХ БОГОСЛУЖБЕНИХ ТЕКСТОВА.</p>
Методe извођења наставе: Вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне, предавање с пројекцијама, интерактивни часови усмене одбране семинарских радова.
Обавезна литература: -Аверкије, А. (2006). <i>Литургика</i> . Шибеник: Истина. -Мирковић, Л. (1965/1983). <i>Православна литургика</i> , први и други део. Београд: Свети архијерејски синод СПЦ. -Ранковић, З. (2015). <i>Црквенословенски језик</i> , Београд: Православни Богословски факултет Универзитета у Београду. - <i>Црквенословенски буквар</i> . (2001). Манастир Рукумија. -Петковић, С. (1935). <i>Речник црквенословенског језика</i> . Сремски Карловци: Српска манастирска штампарија.

Препоручена литература:

- Фундулис, Ј. (2004). *Литургика 1*. Краљево: Епархијски управни одбор Епархије жичке.
- Успенски, Н. (2002). *Анафора*. Вршац: Епархијски управни одбор Епархије вршачке.
- Шмеман, А. (1999). *Велики пост*. Врњачка Бања: Братство светог Симеона Мироточивог.
- Милошевић, Н. (2011). *У Духу и истини. Литургичко-канонске теме*. Београд: Институт за теолошка истраживања - Православни богословски факултет.
- Керн, К. (2003). *Света Литургија*. Шибеник: Истина.

Број часова активне наставе				Остали часови:
Предавања: 2	Вежбе: 2	Други облици наставе: -	Студијски истраживачки рад: писани семинарски рад и одбрана	
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе		Поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања		10		
Семинарски рад		30		
Одбрана семинарског рада			усмени испит	60

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА
ЛИТУРГИКА СА ОСНОВАМА ЦРКВЕНОСЛОВЕНСКОГ ЈЕЗИКА

ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

ПРВИ СЕМЕСТАР

1. недеља

Увод у литургику: појам, садржај, историјски развој, методологија, извори, библиографија.

Увод у Црквенословенски језик: кратак историјат - прасловенски језик, старословенски језик, српска редакција старословенског језика, црквенословенски језик.

2. недеља

Порекло и настанак хришћанског богослужења: упознавање са богослужбеним простором и временом у којима је настало хришћанско богослужење.

Црквенословенска азбука и бројеви.

3. недеља

Богослужбени живот Господа Исуса Христа – Установљење Евхаристије: Старозаветно богослужење, Јерусалимски храм и поредак Пасхалне вечере.

Напомене о изговору црквенословенских слова и бројева.

4. недеља

Богослужење прве хришћанске заједнице - Пасха – спој старозаветног са новозаветним богослужењем: упознавање са појединачним елементима богослужења у Новом Завету.

Остале напомене о изговору ц.с. језика: непостојано а, сугласничке групе, изговорно о, акценат.

5. недеља

Утицај богослужења јудејског храма на формирање богослужења Цркве, утицај паганских култова у развоју богослужења. Богослужење првог периода (време гоњења): Дидахи, Апологијѐ Јустина Мученика и Философа, Апостолско Предање Иполита Римског, катакомбе Рима и друга сведочанства.

Напомене о правопису ц.с. језика: читање, транслитерација и транскрипција речи и реченица.

6. недеља

Богослужење другог периода (време од 4. до 7. века) и трећег периода (од 7. до 9. века): упознавање са богослужбеним простором и типиком храма Свете Софије у Константинопољу, богослужбене одежде и свете сасуде.

Дијакритички знаци и интерпункција ц.с. језика: акценти, спиритуси, титла, пајерак, слитна; запета, тачка, две тачке, мала тачка, тачка са запетом, заграда.

7. недеља

Богослужење четвртог периода (од 9. до 15. века) и петог периода (од 15. до 19. века):

практично упознавање са богослужбеним књигама и типцима.

Гласови и гласовне промене у ц.с. језику: самогласници и сугласници, палатализација.

8. недеља

Порекло хришћанских храмова: унутрашњи распоред и уређење храма: олтар (Свети престо, антиминс, Јеванђеље, крст, горње место, жртвеник, Свети сасуди, покривачи, кадионица, крстионица, рипиде, дикирије, трикирије, венци), иконостас, средишњи део (брод) Цркве, припрата, црквена звона...

Врсте речи у ц.с. језику: променљиве (деклинација: именице, заменице, придеви и бројеви; и коњугација: глаголи) и непроменљиве (предлози, прилози, везници, узвици и речце).

9. недеља

Лица која обављају богослужење: свештенослужитељи (три степена свештенства: епископ, презвитер, ђакон) и црквенослужитељи (ипођакон, чтец и црквењак).

Именице у ц.с. језику: мушког, женског и средњег рода

10. недеља

Свештене одежде: саставни делови и значење свештених одежди ђакона, презвитера и епископа, њихово украшавање и боја.

Придеви у ц.с. језику: неодређеног и одређеног вида, поређење придева.

11. недеља

Свештене радње и обреди: осењивање крсним знамењем, мали и велики поклони, благосиљање, паљење свећа, кађење, кропљење светом водом.

Заменице у ц.с. језику: личне, повратне, показне, присвојне, упитне, опште, односне.

12. недеља

Богослужбене књиге: Књиге за опште и заједничко богослужење: Јеванђеље, Апостол, псалтир, служебник, Архијерејски чиновник, часослов, октоих, минеј, триод, ирмологиј, типик, нотни зборници. Књиге за посебно богослужење: требник, молитвеник.

Бројеви у ц.с. језику: основни, редни, дистрибутивни, мултипликативни и збирни.

13. недеља

Појам богослужбених кругова и молитвословља: дневни (вечерње, повечерје, полуноћница, јутрење, часови, Божанствена Литургија), недељни и годишњи круг.

Непроменљива молитвословља (уводне молитве, возласи, јектеније, отпуст) и променљива молитвословља (тропар, кондак, величаније, стихира, Богородичан, акатист, икос, сједален, ипакој, антифон, прокимен, канон, катавасија, ирмос, свјетилен, егзапостилар...).

Глаголи у ц.с. језику: прелазни, непрелазни, рефлексивни (повратни); несвршеног и свршеног вида; презент, аорист, имперфекат, партицип презента активни и пасивни, датив апсолутни, партицип претерит активни први и други и пасивни, перфекат,

плюсквамперфекат, потенцијал, футур I, футур II, императив, помоћни и атематски глаголи – основне одреднице.

14. недеља

Црквено појање и иконопис: практично упознавање са нотним зборницима, стиловима и техником појања, уз посету храму ради анализе иконописа и фрескописа.

Реченица у ц.с. језику: субјекат, предикат, објекат.

15. недеља

Свеноћно бденије: мало вечерње, велико вечерње, јутрење, први час.

Непроменљиве врсте речи у ц.с. језику: прилози, предлози, везници, узвици.

Скраћенице у ц.с. језику.

ДРУГИ СЕМЕСТАР

1. недеља

Света Литургија: порекло, место и време служења, лица која служе Свету Литургију.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије на ц.с. језику.

2. недеља

Литургија Светог Јована Златоустог: практично упознавање са деловима (проскомидија, литургија оглашених, литургија верних), као и са текстом и поретком Литургије Светог Јована Златоустог.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Св. Јована Златоустог на ц.с. језику.

3. недеља

Литургија Светог Василија Великог: практично упознавање са деловима (проскомидија, литургија оглашених, литургија верних), као и са текстом и поретком Литургије Светог Василија Великог.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Св. Василија Великог на ц.с. језику.

4. недеља

Пост – основне карактеристике великопосних богослужења: припремне недеље, посебни спомени свих недеља великог поста, уз практично упознавање са текстом и поретком великопосних богослужења.

Читање, превођење и анализа одабраних делова великопосних богослужења на ц.с. језику.

5. недеља

Литургија Пређеосвећених дарова: практично упознавање са текстом и поретком Литургије Пређеосвећених дарова.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Пређеосвећених дарова на ц.с. језику.

6. недеља

Страсна седмица, Пасха Господња – Васкрсење Христово, Светла седмица: практично упознавање са текстом, поретком и смислом ових богослужења.

Читање, превођење и анализа одабраних делова богослужења страсне седмице, Васкрса и светле седмице на ц.с. језику.

7. недеља

Посебни спомени у дане Педесетнице: недеља Антипасхе – Томина, недеља жена мироносица, недеља о ослабљеном, Преполовљење Педесетнице, недеља самарјанке, недеља слепога, оданије Васкрса, Спасовдан, Педесетница.

Читање, превођење и анализа одабраних делова богослужења празника Вознесења Христовог и Педесетнице на ц.с. језику.

8. недеља

Посебна богослужења – Свете тајне

Читање, превођење и анализа одабраних молитава светих тајни на ц.с. језику.

9. недеља

Свете тајне крштења и миропомазања: практично упознавање са текстом и поретком светих тајни крштења и миропомазања.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава светих тајни крштења и миропомазања на ц.с. језику.

10. недеља

Света тајна исповести и покајања: практично упознавање са текстом и поретком свете тајне исповести и покајања.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава свете тајне покајања – исповести, на ц.с. језику.

11. недеља

Света тајна јелеосвећења: практично упознавање са текстом и поретком свете тајне јелеосвећења.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава свете тајне јелеосвећења на ц.с. језику.

12. недеља

Свете тајне брака и анђелског образа: практично упознавање са текстом и поретком свете тајне брака и монашког пострига.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава свете тајне брака на ц.с. језику.

13. недеља

Света тајна свештенства: практично упознавање са текстом и поретком свете тајне свештенства (рукоположења).

Читање, превођење и анализа одабраних молитава свете тајне свештенства на ц.с. језику.

14. недеља

Служба за покојне: опело, парастос или панихида.

Читање, превођење и анализа одабраних молитава служби за покојне на ц.с. језику.

15. недеља

Чин освећења воде и остала молитвословља

Читање, превођење и анализа одабраних богослужбених молитава на ц.с. језику.

16. недеља

Литургијске недоумице: ретроспектива садржаја предавања у оба семестра - сугестије, примедбе и предлози.

Ретроспектива садржаја предавања црквенословенског језика у оба семестра: сугестије, примедбе и предлози.

ИСПИТНА ПИТАЊА:

1. -Порекло и настанак хришћанског богослужења?
-Црквенословенска азбука и бројеви? Читање, превод и анализа одабраног текста.
2. -Богослужбени живот Господа Исуса Христа – Установљење Евхаристије?
-Изговор црквенословенских слова и бројева? Читање, превод и анализа одабраног текста.
3. -Богослужење прве хришћанске заједнице - Пасха – спој старозаветног са новозаветним богослужењем?
-Изговор и правопис речи црквенословенског језика? Читање, превод и анализа одабраног текста.
4. -Порекло хришћанских храмова, њихов унутрашњи распоред и уређење?
-Дијакритички знаци и интерпункција црквенословенског језика? Читање, превод и анализа одабраног текста.
5. -Лица која обављају богослужење?
-Гласови, гласовне промене и врсте речи у црквенословенском језику? Читање, превод и анализа одабраног текста.
6. -Свештене одежде?
-Именице, придеви и заменице у црквенословенском језику? Читање, превод и анализа одабраног текста.
7. -Свештене радње и обреди?

-Бројеви и глаголи у црквенословенском језику? Читање, превод и анализа одабраног текста.

8. -Богослужбене књиге?

-Непроменљиве врсте речи у црквенословенском језику? Читање, превод и анализа одабраног текста.

9. -Појам богослужбених кругова и молитвословља, свеноћно бденије, црквено појање и иконопис?

-Реченица и скраћенице у црквенословенском језику? Читање, превод и анализа одабраног текста.

10. -Света Литургија: порекло, место и време служења, лица која служе Свету Литургију?
-Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије на црквенословенском језику.

11. -Литургија Светог Јована Златоустог?

-Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Св. Јована Златоустог на црквенословенском језику.

12. -Литургија Светог Василија Великог?

-Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Св. Василија Великог на црквенословенском језику.

13. -Пост – основне карактеристике великопосних богослужења?

-Читање, превођење и анализа одабраних делова великопосних богослужења на црквенословенском језику.

14. -Литургија Пређеосвећених дарова?

-Читање, превођење и анализа одабраних молитава Литургије Пређеосвећених дарова на црквенословенском језику.

15. -Свете тајне – основни појмови и карактеристике?

-Читање, превођење и анализа одабраних молитава светих тајни на црквенословенском језику.

У Београду, 1. октобра 2023. године

Предметни наставник:

Протојереј др Нинослав Качарић – доцент

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију у Београду – 2023/2024.
Силабус: Методичка пракса
Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: мастер академске студије, други семестар
Назив предмета: Методичка пракса
Наставник: Нинослав Качарић
Статус предмета: изборни предмет
Број ЕСПБ: 6
Услов: Претходно завршене основне академске студије
Циљ предмета: Упознавање студената са: 1. практичном применом теоријских основа подучавања и предавања ликовне и верске наставе као предмета у курикулуму основношколског и средњошколског образовања; 2. педагошко-методичким принципима извођења практичне наставне делатности у школском разреду. Стицање: 1. реалног искуства током хоспитовања у основним и средњим школама; 2. организационих, конструктивних, гностичких и практичних оперативних способности за извођење ликовне и верске наставе (у институционалном школству и у оквирима црквене катихезе) у препаративној, оперативној и евалуационој димензији, у контексту савременог литургијско-мисиолошког деловања Цркве и у креативном дијалогу са осталим садржајима васпитно-образовног процеса.
Исход предмета: Поседовање стручно-апликативних компетенција у обиму и на нивоу неопходном и довољном за извођење ликовне културе и верске наставе у институционалном школству и црквеној катихези, у складу са позитивним прописима у области школског радног законодавства и нормативима компетенција наставника.
Садржај предмета: 1. Хоспитовање у школама (основним, опште-образовним средњим и средњим стручним); 2. опсервирање наставног процеса; 3. анализа репрезентативног узорка одслушаних часова на основу вођења протокола; 4. самостално извођење по два школска часа ликовне културе и верске наставе у различитим профилима са пратећим припремама за час; 5. израда годишњег, полугодишњег и месечног плана рада. У оквиру овог предмета студентима се омогућава да се обуче и припреме за будући посао наставника ликовне културе или верске наставе у основним или средњим школама. Студенти ће присуствовати настави ликовне културе и верске наставе у школи по избору (по три часа), после којих ће по два часа из сваког наставног предмета одржати самостално. Поред тога, имаће прилику да кроз индивидуалне и групне консултације са предметним наставником, као и са наставницима из школа у којима хоспитују науче како најбоље организовати и планирати наставу на годишњем и месечном нивоу, као и за сваки појединачни час; биће упућени у додатне обавезе наставника у школи (писање планова, попуњавање дневника рада и остале педагошке документације); добиће информације и практична упутства о организовању додатне и допунске наставе и припреми ученика за такмичења.
Методе извођења наставе: Предавања, практична настава, семинарски рад-пројекат. На крају семестра студенти предају дневник методичке праксе који се према унапред одређеним упутствима мора водити током читавог процеса похађања овог предмета.

Литература:				
-Филиповић, С. (2017). <i>Методичка пракса ликовних педагога: методика ликовног васпитања и образовања</i> . Београд: С. Филиповић.				
- <i>Методичка пракса: часопис за наставу и учење</i> (2017). Београд: Школска књига; Заједница учитељских факултета Србије.				
Број часова активне наставе				Остали часови:
Предавања: 2	Вежбе: 2	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена	
Редовно присуство на часовима у школи	10			
Припрема и одржавање самосталног часа	30			
Дневник методичке праксе	60			

МЕТОДИЧКА ПРАКСА

- Организација праксе у основној и средњој школи;
- Ванинституционални облици образовања за уметност (музејска дидактика, радионице за децу и младе, пројекти и образовни програми...);
- Укључивање студента у рад учитеља и наставника;
- Посматрање часа наставника/ментора, примена протокола за посматрање часа и вредновање;
- Планирање часа и израда методичке припреме;
- Анализа плана часа у складу са задатим критеријумима - евалуациона листа;
- Самостална реализација часова ликовне културе и верске наставе;
- Евалуација методичке праксе (анализа активности на часовима ликовне културе и верске наставе у сарадњи са наставником/ментором у школи и наставником методике на Академији).

ДИДАКТИЧКА ИЗЛОЖБА

- Израда ликовне мапе студента – експериментални приступ и истраживања медијума у различитим ликовним подручјима;
- Припрема продуката дечјег стваралаштва са методичке праксе са тежиштем на методичком приступу и иновацијама у ликовном и верском васпитању;
- Изложба мапе и дечјих радова у јавном простору (галерија, музеј...).

У Београду, 1. октобра 2023. године

Предметни наставник:

Протојереј др Нинослав Качарић - доцент

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију у Београду – 2023/2024.

Силабус: Методика ликовног и верског васпитања

Студијски програм: (1) *Црквене уметности*; (2) *Обнова и чување*

Врста и ниво студија: мастер академске студије, први и други семестар

Назив предмета: Методика ликовног и верског васпитања 1 и 2.

Наставник: Нинослав Качарић

Статус предмета: изборни теоријски предмет

Број ЕСПБ: 6 + 6 (12)

Услов: Претходно завршене основне академске студије

Циљ предмета: Стицање теоријских знања из методике наставе, овладавање вештинама анализе принципа и метода наставе, као и оспособљавање и формирање научне и професионалне компетенције наставника за предавање ликовне и верске наставе у опште образовним школама. Циљ предмета је указати на димензије и схватање методике као научне области уз корелацију у односу на помоћне научне области и припремати квалификоване кадрове за извођење ликовне и верске наставе у црквеном и грађанском школству. При томе имати у виду дидактичка знања и методичке вештине и особине наставника, активности и интересовања ученика и структуру саме наставе (дидактички троугао).

Исход предмета: Изграђивање наставничких компетенција за рад у општеобразовном профилу. Поседовање базичних теоријско-методолошких и стручно апликативних компетенција.

Садржај предмета: Методика наставе као научна дисциплина: појам, задаци, садржаји, везе са другим наукама, методологија истраживања. Анализа различитих дидактичких метода. Упознавање са могућностима коришћења бројних дидактичких медија. Савремени правци и тенденције у методици наставе. Исте тематске целине у апликативном аспекту (са инсистирањем на умењима квалификоване анализе релевантних извора, синхронијског, дијахронијског иконфронтационог опсервирања и генерализовања појава и елемената у методици наставе).

Теоријска настава: Увођење слушалаца у област методике и дидактике, њеног појма, области и значења како у теорији тако и у пракси. У историјском наслеђу осврнуло би се на проблем наставе, њених метода, задатака и циљева какви су били код древних народа. Такође би се обрадио значај и улога методике и дидактике у савременој црквеној просвети. Корелација са помоћним богословским наукама, посебно са методиком верске наставе, катихетиком и педагогијом која је у оквирима институционалне наставе у Цркви и оне у државним школама. Усклађеност и неразлучност теоретског изучавања у интердисциплинарном смислу односа са праксом у Цркви која је вековима изграђивала хришћанску просвету. Кроз изучавање катихетско-богословских принципа ове научне области покушати, колико је то могуће, применити адекватну проблематику и на поље дидактике и дидактичке законитости и обратно. Обзиром на заступљеност верске наставе у основним и средњим школама, оспособити и квалификовати студенте за сусрет са савременим изазовима верске наставе у поменутиим институцијама.

Практична настава: Апликативно спровођење истог садржаја теоријске наставе кроз вежбе, семинарске радове и њихову анализу.			
Методе извођења наставе: вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне, предавање с пројекцијама, интерактивни часови усмене одбане семинарских радова.			
Обавезна литература: - Филиповић, С. (2017). <i>Методичка пракса ликовних педагога: методика ликовног васпитања и образовања</i> . Београд: С. Филиповић. - Сандо, Д. (2012). <i>Методика верске наставе</i> . Београд: Свети архијерејски синод СПЦ. - Каменов, Е. (2012). <i>Методика наставе веронауке</i> . Београд: Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Педагошко-катихетски институт, Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке.			
Препоручена литература: - Вилотијевић, М. (2000). <i>Дидактика</i> . Београд: Научна књига, Учитељски факултет Универзитета у Београду. - Karlavaris, В. (1986). <i>Metodika likovnog vaspitanja za predškolsku decu</i> . Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika - Negru, А., Suhecki, Т. (2015). <i>Metodički aspekti likovne kulture</i> . Vršac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”. - Negru, dr А. (2001). <i>Metodika nastave likovne kulture</i> . Vršac: Visoka škola za obrazovanje vaspitača Vršac.			
Број часова активне наставе			Остали часови
Предавања: 4	Вежбе: 4	Други облици наставе: Студијски истраживачки рад: писани семинарски рад и одбрана	
Оцена знања (максимални број поена 100)			
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања	10		
Семинарски рад	30		
Одбрана семинарског рада		усмени испит	60

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ МЕТОДИКЕ ЛИКОВНОГ И ВЕРСКОГ ВАСПИТАЊА
МАСТЕР АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

ПРВИ СЕМЕСТАР

ТЕОРИЈСКА НАСТАВА:

1. недеља

МЕТОДИКА ЛИКОВНОГ ВАСПИТАЊА КАО НАУЧНА И НАСТАВНА ДИСЦИПЛИНА

- Предмет, циљ и задаци методике ликовног васпитања
- Основни појмови методике ликовног васпитања
- Методика ликовног васпитања као научна и наставна дисциплина
- Однос методике ликовног и верског васпитања и других научних и уметничких дисциплина
- Развој схватања, идеја и приступа ликовном и верском васпитању

2. недеља

РАЗВОЈ ЛИКОВНОГ ИЗРАЗА УЗ НЕГОВАЊЕ СТВАРАЛАШТВА ДЕЦЕ И МЛАДИХ

- Аспекти развоја ликовног израза деце и младих
- Предшколски узраст – златно доба дечјег стваралаштва
- Основне одлике и специфичности развојних фаза ликовног израза деце и младих у основној и средњој школи

3. недеља

КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА

- Значај личности и компетенција наставника у процесу ликовног васпитања
- Стандарди компетенција наставника
- Менторске вештине и стилови управљање одељењем
- Наставник као рефлексивни практичар - поступци развијања, унапређивања и неговања стваралачког изражавања деце и младих
- Личност универзитетског професора

4. недеља

ЕЛЕМЕНТИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

- Општи и специфични циљеви ликовног васпитања
- Принципи од којих се полази у неговању ликовног стваралаштва деце и младих
- Типови часова
- Методе
- Облици рада
- Основна структура садржаја - наставна тема, наставна јединица и кључни појмови
- Место извођења ликовних активности

5. недеља

ПОДСТИЦАЊЕ И СПУТАВАЊЕ КРЕАТИВНОСТИ

- Креативност

- Поступци подстицања и спутавања креативности
- Мотивација за учење и стваралачко изражавање

6. недеља

ДЕТЕ И ТЕХНИКЕ

- Ликовна подручја / медији (ликовна и примењена уметност, дизајн, архитектура, мултимедији)
- Одлике и изражајне могућности класичних и савремених медија у ликовном стваралаштву деце и младих
- Теорија форме – ликовни елементи и принципи компоновања

7. недеља

УМЕТНИЧКА ДЕЛА У ДЕЧЈЕМ СВЕТУ

- Историја уметности и елементи естетског процењивања
- Уметност и дете
- Теме за подстицање дечјег ликовног стваралаштва

8. недеља

МАТЕРИЈАЛИ И СРЕДСТВА У НАСТАВИ

- Опремљеност и естетско уређење простора за рад у области ликовног и верског васпитања
- Уџбеник и приручник за ликовну културу

9. недеља

АНАЛИЗА И ВРЕДНОВАЊЕ

- Анализа продуката ликовног стваралаштва деце и младих – психолошки, социолошки, естетски и педагошки аспект
- Евалуација и формативно оцењивање
- Портфолио и ликовна мапа
- Изложбе, ликовни конкурс и такмичења у области ликовног и верског стваралаштва деце и младих

10. недеља

ПЛАНИРАЊЕ ЧАСА ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ СА ЛИКОВНИМ АКТИВНОСТИМА

- Шта све планирамо за час?
- Технике израде плана часа
- Анализа плана часа у складу са задатим критеријумима
- Критеријуми за планирање и евалуацију плана часа и ликовних активности
- Дефинисање образовних исхода у складу са задатим критеријумима – димензије когнитивних процеса, перцепција, доживљај и креативни процес

- Артикулација часа - различити приступи настави, учењу и планирању часа

11. недеља

ХОЛИСТИЧКИ ПРИСТУП НАСТАВИ И УЧЕЊУ

- Корелација ликовног васпитања са осталим васпитно-образовним садржајима.
- Тематско планирање и интердисциплинарна настава и активности.

12. недеља

АКЦИОНО ИСТРАЖИВАЊЕ У ЛИКОВНОЈ КУЛТУРИ

- Наставник као истраживач - истраживачки пројекти у раду ликовног и верског педагога.
- Основне поставке акционог истраживања.
- Технике прикупљања, обраде података, тумачења, анализе и доношења закључака.
- Коришћење литературе и различитих извора.
- Технике писања и јавне презентације истраживачких резултата и њихова имплементација у актуелној образовној пракси.

13. недеља

ШКОЛСКА КУЛТУРА

- Упознавање студента са животом школе и њихово укључивање у унапређивање школске културе
- ИОП – инклузивни образовни програм и индивидуализација у ликовном и верском васпитању
- Школски развојни планови и сарадња са родитељима

ВЕЖБЕ И ПРАКТИЧНЕ АКТИВНОСТИ:

14. и 15. недеља

СЕМИНАРСКИ РАД

- Упознавање са критеријумима за израду семинарског рада
- Одабир теме семинарског рада (програмски садржаји наставе ликовне културе и верске наставе на свим нивоима)
- Истраживање литературе и различитих извора информација
- Вештина и технике јавне презентације семинарског рада - мултимедија (Power Point presentation)

ДРУГИ СЕМЕСТАР

1. недеља

О МЕТОДИЦИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

- Методика Цркве
- Однос методологије и методике
- Методика наставе у односу на педагогију и дидактику

2. недеља

ЛИТУРГИЈСКЕ МЕТОДЕ У ВЕРСКОЈ НАСТАВИ

- Верска настава и Катихетика

3. недеља

КОРИШЋЕЊЕ СВЕТОГ ПИСМО У НАСТАВИ

- Примена поучних Старозаветних и Новозаветних прича у настави
- Тумачење посебних делова Светог Писма као егзегетског штива и његова примењивост

4. недеља

МОЛИТВА КАО ОСНОВНИ МЕТОД НАСТАВЕ

- Пост
- Покајање
- Богослужења
- Црквене реликвије

5. недеља

ИСТОРИЈА ПЕДАГОГИЈЕ И МЕТОДА РАДА КОД ДРЕВНИХ НАРОДА

- Васпитне методе у старој Кини
- Васпитање и васпитне методе у старој Индији
- Васпитање и методика образовања у старој Грчкој
- Римско васпитање и његови методи

6. недеља

СТАРОЗАВЕТНА ПЕДАГОГИЈА СА СВОЈОМ МЕТОДИМА ВАСПИТАЊА

7. недеља

ВАСПИТАЊЕ У ЦРКВИ ПРВИХ ВЕКОВА

8. недеља

НАСТАВНИК ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

- Вероучитељев позив, улога у верској настави и његове особине, ауторитет, стручно и духовно усавршавање
- Однос вероучитеља према ученику верске наставе

9. недеља

ВЕРСКА НАСТАВА

- Врсте наставе
- Разлика између савремене и традиционалне наставе, активирајућа настава и активно учење
- Фронтални облик рада, тимски рад, рад у мањим групама, паровима, индивидуални облик рада, вебинар као савремени облик рада

10. недеља

ПЛАНИРАЊЕ, ЦИЉЕВИ И ПРИНЦИПИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

- Фазе у припремању часа, избор садржаја наставе, функција, циљева рада
- Очигледност, повезивање научног са практичним животом у Цркви, примењивост, систематичност и поступност

11. недеља

МЕТОДСКА ЈЕДИНИЦА

- Појам
- Карактеристике
- Садржај
- Циљеви

12. недеља

ЧАС

- Типови часа
- Уводни часови
- Понављања, утврђивања и вежбања
- Часови проверавања

13. недеља

ПЛАН И ПРОГРАМ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

- Макро и микро план, институционалност верске наставе
- Уџбеник, функција уџбеника, њихово коришћење, помоћна уџбеничка литература
- Оцењивање ученика

14. недеља

МЕТОДИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

- Савремена видео средства
- Савремена наставна технологија у школи, електронско учење и интернет, рачунар
- Учење, мотивација у настави, интересовање, формирање појмова, пасивно и активно учење, памћење и заборављање
- Тешкоће у реализацији верске наставе

15. недеља

ВЕРСКА НАСТАВА ВАН УЧИОНИЦА

- Реликвије, иконе, домаћи задатак, активност ученика
- Улога богослужбених места у верској настави
- Православни храм, капела, помоћне црквене просторије, гробља, обреди, поклоничка путовања, вишедневна дружења деце верске наставе
- Учешће на богослужењима и узимање активног учешћа у другим активностима харитативног и мисионарског делања

16. недеља

ОДНОС ВЕРСКЕ НАСТАВЕ ПРЕМА ДРУГИМ ШКОЛСКИМ ПРЕДМЕТИМА

- Смисао корелације, садржај, начин успостављања корелације, посебно српског језика
- Однос верске наставе према знању, способностима, вештинама и навикама

ИСПИТНА ПИТАЊА:

1. Методика ликовног васпитања као научна и наставна дисциплина?
2. Развој ликовног израза уз неговање стваралаштва деце и младих?
3. Личност и компетенције наставника ликовног васпитања и образовања?
4. Елементи васпитно-образовног рада?
5. Подстицање и спутавање креативности, дете и технике - уметничка дела у дечјем свету?
6. Материјали и средства у настави ликовне културе?
7. Анализа и вредновање ликовног стваралаштва деце?
8. Планирање часа ликовне културе са ликовним активностима?
9. Методика верске наставе?
10. Литургијске методе у верској настави?
11. Коришћење Светог писма у настави?
12. Личност и компетенције наставника верске наставе?
13. Планирање, циљеви и принципи верске наставе?
14. Методска јединица и час верске наставе?
15. План и програм верске наставе?
16. Методи верске наставе?

У Београду, 1. октобра 2023. године

Предметни наставник:
Протојереј др Нинослав Качарић - доцент

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију у Београду – 2023/2024.
Силабус: Педагогија
Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: основне академске студије, седми и осми семестар
Назив предмета: Педагогија
Наставник: Нинослав Качарић
Статус предмета: обавезни теоријски предмет
Број ЕСПБ: 10
Услов: предиспитне обавезе, семинарски рад и испит после осмог семестра.
Циљ предмета: Упознавање студената са педагогијом као науком и научним системом, као и са основним педагошким појмовима; омогућавање критичког увида у савремене концепције васпитања; припрема студената за стицање посебних педагошких знања у току студија. Оспособљеност за праћење стручне литературе и разумевање нових сазнања у православној педагогији.
Исход предмета: Студенти ће стећи знања из ликовне и верске педагошке проблематике, као и способност за праћење стручне литературе и разумевање нових сазнања у педагогији, кроз присуствовање предавањима и узимање активног учешћа у њима, те кроз консултације и вежбе које се састоје из писменог рада (облика семинарског) и његове одбране, као и практичне демонстрације једне методске јединице.
Садржај предмета: Теоријска настава: Васпитање као најшири педагошки појам и предмет педагошке науке. Улога васпитања у развоју индивидуе и друштва. Историјска димензија васпитања. Однос васпитања и образовања. Педагошки појмови (настава, самообразовање, учење и др.) Васпитање, култура, друштво, Црква-вера, рад. Конституција педагогије као науке. Систем педагошких дисциплина. Педагогија и друге науке. Могућности и границе васпитања личности. Фактори развоја личности: наслеђе, друштвена средина, васпитање, активност личности, верски погледи на развој личности. Природа и карактер циља васпитања-верско васпитање. Детерминанте циља васпитања. Различита схватања и теорије о циљу васпитања. Интелектуално, морално, естетско и физичко васпитање. Општи принципи, методе и средства васпитања. Православље као принцип васпитања. Детерминанте система васпитања-Црква као фактор васпитања. Однос између различитих облика васпитања. Практична настава: Основни педагошки појмови. Педагогија и друге науке; педагогија и религија. Фактори развоја личности. Детерминанте циља васпитања. Основне карактеристике духовног, интелектуалног, моралног, естетског и физичког васпитања.
Обавезна литература: -Амфилохије, М. (2002). <i>Основи православног образовања и васпитања</i> . Цетиње: Светигора. -Сандо, Д. (2019). <i>Основи православне педагогије</i> . Београд: Универзитет, Православни Богословски факултет. -Качарић, Н. (2016). <i>Морал, религија, верска настава</i> . Нови Сад: ЦЕИР.

-Качарић, Н. (2023). *Педагошка мисија хришћанства кроз призму уметности*. Београд: Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију.

Препоручена литература:

-Кирило Ј. (2009). *Катихезе и остала дјела*. Никшић: Манастир Острог.
 -Сандо, Д. (2010). *Православно васпитање деце до седме године*. Београд: Глобосино.
 -Грандић, Р. (1998). *Основи педагогије*. Нови Сад: Филозофски факултет.
 -Поткоњак, Н. М. (2016). *Будимо људи, Циљ васпитања у Православљу – Светосављу*. Београд: Српска академија образовања.
<http://www.sao.org.rs/documents/2016/Pedagogija%20pravoslavlja.pdf>
 -Поткоњак, Н. М. (2020). *Шта је васпитање*. Београд: Српска академија образовања.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања: 2	Вежбе: 2	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад: писани семинарски рад и одбрана	
Методe извођења наставе: предавања, вежбе, саопштења, извештаји, дискусије; индивидуалне и групне консултације; менторски рад.				
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена	
активност у току предавања	10			
писани семинарски рад	30			
одбрана семинарског рада		писмени испит	60	

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ ПЕДАГОГИЈЕ

ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

ПРВИ СЕМЕСТАР

1. недеља

ПЕДАГОГИЈА – НАУКА О ВАСПИТАЊУ

- Појам педагогије
- Предмет педагогије – васпитање
- Задаци педагогије

2. недеља

ВАСПИТАЊЕ КАО ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА ПЕДАГОГИЈЕ

- Васпитање као друштвено – историјска делатност
- Васпитање као процес
- Васпитање као резултат
- Однос васпитања и образовања
- Шта је образовање?

3. недеља

ПЕДАГОГИЈА И ДРУГЕ НАУКЕ

- Педагогија и философија
- Педагогија и психологија
- Педагогија и социологија
- Педагогија и антропологија

4. недеља

ХРИШЋАНСКА ПЕДАГОГИЈА

5. недеља

ПЕДАГОГИЈА УМЕТНОСТИ

- Појам уметности / црквених уметности
- Педагогија иконе
- Педагогија музике / духовне музике
- Педагошко-психолошки значај уметности

6. недеља

ЕСТЕТСКО ВАСПИТАЊЕ

- Компоненте, циљеви и задаци естетског васпитања
- Садржаји и принципи естетског васпитања
- Средства и методе естетског васпитања

7. недеља

ЕСТЕТСКО И УМЕТНИЧКО ВАСПИТАЊЕ

- Развојно-психолошки аспекти естетског односа
- Методичка питања естетског васпитања

8. недеља

ПРИСТУПИ ВАСПИТАЊУ У ДРЕВНИМ ЦИВИЛИЗАЦИЈАМА БЛИСКОГ ИСТОКА

- Кина
- Месопотамија
- Египат
- Персија
- Индија

9. недеља

АНТИЧКА И РИМСКА ПОИМАЊА ПЕДАГОГИЈЕ И УМЕТНОСТИ

- Грчка култура
- Сократ
- Платон
- Аристотел
- Римска култура

10. недеља

СТАРОЗАВЕТНЕ ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЈЕ, ЕСТЕТИКЕ И РЕЛИГИЈЕ

- Стварање света и педагошки значај прве Божије заповести
- Васпитни значај Декалога (десет Божијих заповести)
- Богоцентричност и законски карактер старозаветне педагогије
- Педагогија старозаветне музике

11. недеља

НОВОЗАВЕТНА ХРИШЋАНСКА ПЕДАГОГИЈА СЛОБОДЕ И ЉУБАВИ

- Рођење Христово – испуњење Божије педагогије љубави
- Васпитни значај две Новозаветне Божије заповести
- Слобода и љубав као основ остварења боголике личности и спасења

12. недеља

РАНОХРИШЋАНСКА ПЕДАГОГИЈА

- Основи васпитања у раној Цркви
- Ранохришћанска катихетика

13. недеља

РАНОХРИШЋАНСКА ЕСТЕТИКА И УМЕТНИЧКА КУЛТУРА

- Боголикост / Христоликост као основ хришћанског поимања лепог
- Главна обележја Византијске естетике: мисли Григорија Ниског, Јована Златоустог и Василија Великог о лепом

14. недеља

ВАСПИТАЊЕ, ОБРАЗОВАЊЕ И УМЕТНОСТ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

- Васпитање и школе у раном Средњем веку на Западу од V до XII века (Блажени Августин)

- Утицај схоластике на развој школства у XII и XIII веку (Тома Аквински)
- Васпитно - образовна пракса и педагошка мисао источњачких народа у средњем веку

15. недеља

ЕПОХА ХУМАНИЗМА И РЕНЕСАНСЕ

- Еразмо Ротердамски
- Јан Амос Коменски

16. недеља

ПЕДАГОШКА УЧЕЊА БРИТАНСКОГ ЕМПИРИЗМА

- Томас Хобс
- Џон Лок

ДРУГИ СЕМЕСТАР

1. недеља

ПЕДАГОШКИ НАТУРАЛИЗАМ

- Жан-Жак Русо

2. недеља

НЕМАЧКА КЛАСИЧНА ФИЛОСОФИЈА И ПЕДАГОГИЈА ПРОСВЕТИТЕЉСТВА

- Имануил Кант
- Георг Вилхелм Фридрих Хегел
- Јохан Хајнрих Песталоци
- Јохан Фридрих Хербарт

3. недеља

ПЕДАГОГИЈА ПРАГМАТИЗМА

- Џон Дјуџи

4. недеља

ОСНОВНИ ПЕДАГОШКИ И ЕСТЕТСКИ ПРИНЦИПИ У ФИЛОСОФСКОЈ МИСЛИ НОВОГ ВЕКА

- Мариан Хајтгер
- Фридрих Ниче
- Вилхелм Дилтај
- Жан-Пол Сартр

5. недеља

ПСИХОЛОГИЈА, ПЕДАГОГИЈА И РЕЛИГИЈА

6. недеља

НАУКА И РЕЛИГИЈА

7. недеља

ОЛПОРТОВА ТЕОРИЈА РЕЛИГИОЗНОСТИ

8. недеља

ЈУНГОВА ТЕОРИЈА ИНДИВИДУАЦИЈЕ

9. недеља

УТИЦАЈ РЕЛИГИОЗНИХ ОСЕЋАЊА НА МОРАЛНА СВОЈСТВА ЛИЧНОСТИ

10. недеља

МЛАДИ И РЕЛИГИЈА

11. недеља

ОСНОВИ ПРАВОСЛАВНЕ ПЕДАГОГИЈЕ

- Богочовек Христос – основ космолошке, антрополошке, еклисиолошке и сотириолошке димензије васпитања
- Основна начела педагошког и мисионарског деловања Цркве
- Света Литургија / Евхаристија – пуноћа педагошког деловања Цркве
- Верска настава у државном школском систему данас као савремено педагошко средство Цркве

12. недеља

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПЕДАГОЗИ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ 1.

- Свети Сава

13. недеља

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПЕДАГОЗИ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ 2.

- Свети Владика Николај (Велимировић)

14. недеља

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПЕДАГОЗИ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ 3.

- Свети Јустин Ћелијски (Поповић)

15. недеља

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПЕДАГОЗИ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ 4.

- Блаженопочвши Патријарх Павле (Стојчевић)

16. недеља

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ПЕДАГОЗИ О ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

- Блаженопочивши Митрополит Амфилохије (Радовић)

ИСПИТНА ПИТАЊА:

1. Педагогија – наука о васпитању и образовању? Однос васпитања и образовања?
2. Педагогија и друге науке?

3. Хришћанска педагогија?
4. Педагогија уметности?
5. Естетско и уметничко васпитање?
6. Приступи васпитању у древним цивилизацијама Блиског Истока?
7. Античка и римска поимања педагогије и уметности?
8. Старозаветне основе педагогије, естетике и уметности?
9. Новозаветна педагогија слободе и љубави?
10. Ранохришћанска педагогија, естетика и уметничка култура?
11. Васпитање, образовање и уметност у средњем веку?
12. Васпитање, образовање и уметност у епохи хуманизма и ренесансе?
13. Педагошка учења британског емпиризма?
14. Педагошки натурализам?
15. Немачка класична философија и педагогија просветитељства?
16. Педагогија прагматизма?
17. Основни педагошки и естетски принципи у философској мисли новог века?
18. Основи православне педагогије?
19. Педагогија Светог Саве?
20. Педагогија Светог Владике Николаја (Велимировића)?
21. Педагогија Светог Јустина Ћелијског (Поповића)?

У Београду, 1. октобра 2023. године

Предметни наставник:
Протојереј др Нинослав Качарић - доцент

Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију у Београду – 2023/2024.
Силабус: Свето писмо
Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: основне академске студије, трећи и четврти семестар
Назив предмета: Свето писмо
Наставник: Нинослав Качарић
Статус предмета: обавезан теоријски предмет
Број ЕСПБ: 2 + 2 (4)
Услов: предиспитне обавезе, семинарски рад и испит после IV семестра.
Циљ предмета: Циљ предавања је упознавање са старозаветном и новозаветном библијском историјом; сагледавање библијске историје као теолошке и егзистенцијалне интерпретације историјских догађаја од доба библијских патријараха (19. век пре Христа) до династије Хасмонеја (167-36. г. пре Христа), као и кроз цео Нови Завет, уз тумачење најважнијих догађаја из живота Исуса Христа.
Исход предмета: Разумевање у основним линијама библијског света који се рефлектовао у хришћанској уметности (визуелној, књижевној, хагиографској и химнографској).
Садржај предмета: <p>Стицање увида у старозаветну и новозаветну историју израиљског народа од времена патријараха па све до новозаветне епохе. Тумачење прича из библијске праповести: Пост 1, 1–2, 4; Пост 2–3; Каин и Авел; Потоп; Кула вавилонска. Тумачење већих текстуалних целина: Приповести о патријарсима, Излазак из Египта, Освајање Ханаана, Књига о судијама, Књига о Рути, Књига о Јони, Књига о Јову. Мудросно-поетски списи. Егзегеза одељака из појединих књига: Пост 22, 1-18; 1Цар 22, 1-38; 2Цар 2, 23-24; Пс 104, Јез 18, Дан 1–6. Тумачење месијанских места: Пост 3, 15; Пс 110; Ис 7, 14; Ис 9, 1-6; Јер 31, 29-33; Дан 7. Период јелинизације, отпор и Макавејски устанак; владари хасмонејске династије; продор Римске империје на просторе Палестине и крај Хасмонејаца. У наставној обради новозаветних тема показују се различите методе у егзегетском раду и различите могућности у његовој примени, при чему се, поред извора, користе одабрана поглавља из патристичке књижевности и одређене студије из домена савремене егзегетске литературе.</p>
Методе извођења наставе: Вербално-текстуалне, илустративно-демонстративне, предавање с пројекцијама, интерактивни часови усмене одбане семинарских радова.
Обавезна литература: <p><i>Свето писмо Старога и Новог завета: Библија.</i> (2012). Београд: Свети Архијерејски Синод СПЦ.</p>

Стојановић, Љ. (2008). *Тумачење Библије*. Београд: Учитељски факултет Универзитета у Београду.

Соколов, Д. (1969). *Библијска историја*. Београд: Православље.

Препоручена литература:

Миљин, Д. (2005). *Старозаветна Историја*. Београд: Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке.

Глумац, Д. (1999). *Библијска археологија*. Београд: Богословски факултет; Србиње: Академија Св. Василија Острошког.

Поповић, Ј. (1979). *Тумачење Светог Јеванђеља по Матеју*. Ваљево: Манастир Св. Ћелије.

Поповић, Ј. (1983). *Тумачење Посланица Прве и Друге Коринћанима*. Ваљево: Манастир Св. Ћелије.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања: 2	Вежбе: 2	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад: писани семинарски рад и одбрана	
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе		Поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања		10		
Семинарски рад		30		
Одбрана семинарског рада			усмени испит	60

ОСНОВНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ

ПРВИ СЕМЕСТАР

1. недеља

- Увод у Старозаветну историју
- Тумачење Пост. 1, 1–2.
- Тумачење Пост. 2–3.
- Каин и Авељ
- Потоп
- Вавилонска кула

2. недеља

- Епоха старозаветних патријараха (Аврам, Исак, Јаков)
- Јевреји у Египту (Јосиф)
- Тумачење Пост. 18, 10.
- Тумачење Пост. 22, 1-18.
- Тумачење Пост. 3, 15.

3. недеља

- Излазак из Египта (~1250)
- Освајање Ханана (~1230-1200)
- Доба судија (~1200-1020)

4. недеља

- Одлике ране монархије (1020-922)
- Цар Саул (1020-1000)
- Цар Давид (1000-961)
- Цар Соломон (961-928)
- Соломонов храм (~957)

5. недеља

- Подела монархије (~922)
- Амријева династија I (Амрије и Ахав)
- Амријева династија II (Охозија и Јорам)
- Јујева династија I (Јуј и Јоахаз)
- Јујева династија II (Јоас и Јеровоам II)

6. недеља

- Јудејско царство од поделе 922. до пада Самарије 722.
- Пад Самарије (722)
- Цар Ахаз (736-716)
- Цар Језекија (716-687)
- Цар Манасија (687-642)

- Цар Јосија (640-609)

7. недеља

- Пад Јерусалима – околности и последице (586)
- Ропство у Вавилону (586-538)

8. недеља

- Повратак из ропства (538)
- Јездра и Немија

9. недеља

- Од Јездре до Макавеја – Јевреји под персијском и јелинском влашћу
- Макавејски устанак (168-134)

10. недеља

- Тумачење Књиге о Јову
- Тумачење 104. псалма
- Тумачење 110. псалма

11. недеља

- Тумачење Прича Соломонових
- Тумачење Књиге проповедникове
- Песма над песмама

12. недеља

- Пророк Осија
- Амос – пророк правде Божије
- Тумачење Књиге о Јони
- Тумачење Књиге пророка Наума
- Тумачење Књига о Јестири

13. недеља

- Тумачење Ис. 7, 14; 9, 1-6;
- Тумачење Јер. 31, 29-33.
- Тумачење Јез. 18.
- Тумачење Дан. 1–6; 7.

14. недеља

- Период јелинизације,
- Продор Римске империје на просторе Палестине.

15. недеља

- Хасмонејска династија од Јована Хиркана до Ирода Идумејца 134 - 4 г. пх
- Откриће Кумранских списа и њихов значај
- Заједница есена у Кумрану
- Основна учења есенске заједнице

ДРУГИ СЕМЕСТАР

1. недеља

- Наратив Мк. и прво чудо Исуса Христа Мк. 1, 1–28.

2. недеља

- Рођење Исуса Христа Мт. 1–2; Лк 1–2.
- Крштење Исуса Христа Мт. 3, 1–17; Мк. 1, 2–11; Лк. 3.

3. недеља

- Кушања у пустињи Мт. 4, 1–11; Мк. 1, 12–13; Лк. 4, 1–13.
- Блаженства Мт. 5, 3–12; Лк. 6, 20–26.

4. недеља

- Молитва „Оче наш“ Мт. 6, 9–13; Лк. 11, 2–4.
- Парабола о сејачу Мт. 13, 1–23; Мк. 4, 1–20; Лк. 8, 1–15.

5. недеља

- Парабола о Самарјанину Лк. 10, 25–37.
- Парабола о оцу и два сина Лк. 15, 11–32.

6. недеља

- Парабола о царинику и фарисеју Лк. 18, 9–14.
- Парабола о талантима Мт. 25, 14–30; Лк. 19, 12–27.

7. недеља

- Преображење Исуса Христа Мт. 17, 1–13; Мк. 9, 3–13; Лк. 9, 28–36.

8. недеља

- Улазак Исуса Христа у Јерусалим Мт. 21, 1–11; Мк. 11, 1–11; Лк. 19, 28–44; Јн 12, 12–19.

9. недеља

- Последња вечера Мт. 26, 17–30; Мк. 14, 12–25; Лк. 22, 7–20; Јн 13, 1–35.

10. недеља

- Страдање Исуса Христа Мт. 26–27; Мк. 14–15; Лк. 22–23; Јн 18–19.

11. недеља

- Васкрсење Исуса Христа Мт. 28; Мк. 16; Лк. 24; Јн 20–21.
- Пролог Јовановог еванђеља Јн 1, 1–18.

12. недеља

- Свадба у Кани Галилејској Јн 2, 1–12;
- Исцељење у Витезди Јн 5, 1–18;

13. недеља

- Педесетница Д.Ап. 2.

14. недеља

- Духовни дарови и химна љубави 1. Кор. 12–14

15. недеља

- Поредак у хришћанском дому Кол. 3, 18 – 4, 1; Еф. 5, 22 – 6, 9;

16. недеља

- Откривење и Литургија Откр. 1; 2–3; 4–5; 21–22.

ИСПИТНА ПИТАЊА:

1. Подела књига Старог Завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге Старог Завета.
2. Законске књиге Старог Завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге.
3. Историјске књиге Старог Завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге.
4. Поучне/моралне књиге Старог Завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге.
5. Пророчке књиге Старог Завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге.
6. Десет Божијих заповести (старозаветних)? Интерпретација, анализа и тумачење.
7. Подела књига Новог завета? Интерпретација, анализа и тумачење одабране књиге Новог Завета.
8. Најважније Новозаветне заповести? Интерпретација, анализа и тумачење Христовог учења у односу на старозаветни Закон и пророке.
9. Јеванђеља? Интерпретација, анализа и тумачење.
10. Дела апостолска? Интерпретација, анализа и тумачење.
11. Посланице Св. апостола Павла? Интерпретација, анализа и тумачење одабране посланице.

12. Саборне посланице Св. Јакова, Св. Петра, Св. Јована и Св. Јуде? Интерпретација, анализа и тумачење одабране посланице.

13. Откровење Св. ап. Јована Богослова? Интерпретација, анализа и тумачење.

У Београду, 1. октобра 2023. године

Предметни наставник:

Протојереј др Нинослав Качарић – доцент

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Мастер академске студије, година 1, семестри 1 и 2
Назив предмета: Историја уметничке теорије
Наставник: Тадија Б. Стефановић
Статус предмета: обавезни предмет, теоријски (шифра предмета MCU4)
Број ЕСПБ: 4
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Циљ предмета је упознавање студената са историјом уметничке теорије, њеним методолошким поставкама, идејама, идеологијама, теоријама и праксама које су обележиле уметничку теорију од античког до савременог доба.
Исход предмета: Исходиште предмета су теоријска знања стечена о историји уметничке теорије. Осим тога, исход предмета је и компетентност студената за разумевање и тумачење уметничких теорија од античког до савременог доба.
Садржај предмета: Теоријска настава се одржава у форми предавања <i>ex cathedra</i> при чему се студенти упознају са историјом уметничке теорије од античког до савременог доба. У античкој поставци уметности предмет проучавања проналази се у Платоновој и Аристотеловој поставци подражавалачких делатности. Проучава се начин на који су поезија и ликовност приближене и повезане у једном општијем појму. Предмет интересовања је и средњовековно одвајање поезије и уметности, али и интерес који су средњовековни мислиоци и теолози пронашли у овој теми. Ренесанса и хуманизам су пробудили посебно интересовање за уметничку теорију, па се њена историја може пратити од првих биографа, али и става који према стваралаштву и теорији имају значајни уметници. Проучавају се и карактеристичне појаве које су тражиле религиозно образложење уметности, али и нови однос који је био успостављен између уметности и нових филозофских и научних дисциплина, односно механизма који су пружали могућности

прожимања теоријског дискурса између различитих дисциплина. Нарочито важан био је 18. век, који је донео и прва научна проучавања уметности и рађење науке о уметности, у Винкелмановим пионирским истраживањима, али и теоријама његових настављача, који су у другој половини 18. века, а нарочито током 19. века, дали велики допринос развоју уметничких теорија, и проблемском заснивању ове области проучавања. Предмет проучавања овог курса тиче се и савремених уметничких теорија и теорија уметности, подударности и разлика у односу на поставку специфичних проблема проучавања, чији се интерес може пронаћи у многобројним темама које је донела уметност 20. века.

Литература:

1. Tatarkjevič, V. *Istorija šest pojmova*. Beograd: Nolit, 1976.
2. Arnheim, R. *Vizuelno mišljenje: jedinstvo slike i pojma*. Beograd: Univerzitet umetnosti, 1985.
3. Valeri, P. *Sveske 2*. Banja Luka: Glas, 1988.
4. Umberto, E. *Umetnost i lepo u estetici srednjeg veka*. Novi Sad: Svetovi, 1992.
5. Aristoteles. *Politika*. Beograd: Bigz, 2003.
6. Blant, E. *Umetnička teorija u Italiji, 1450-1600*, Beograd 2004.
7. Koklen, A. *Teorije umetnosti*. Beograd-Banja Luka: Ars Libri, Besjeda, 2005.
8. Sedlmayr, H. *Umjetnost i istina: o teoriji i metodi povijesti umjetnosti*. Zagreb: Scarabeus-naklada, 2005.
9. Гројс, Б. *Уметност утопије*. Београд: Плави круг, 2011.
10. Плиније Старији. *О уметности*. Београд: Завод за уџбенике, 2011.
11. Elil, Ž. *Carstvo besmisla: Umetnost i tehničko društvo*. Beograd: Alef Gradac, 2015.
12. Платон. *Држава*. Београд: Дерета, 2017.
13. Кадљевић Ђ. *Прва и друга уметност*. Beograd: Orion art, 2017.
14. Драгојевић, П. *Почеци историје уметности: откривање упоришта једне науке*. Крушевац: Историјски архив, 2018.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања: 2	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	
Методе извођења наставе: предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбане семинарских радова				
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит		поена
присуство	15	колоквијум		40
усмено излагање	15	одбрана семинарског рада		
писани семинарски рад		усмени испит		30

Наставне јединице:

Први семестар:

1. Уводно предавање. Упознавање студената са планом и програмом курса Историја уметничке теорије, предиспитним и испитним обавезама у првом семестру.
2. Увод у историју уметничке теорије
3. Методологија научно истраживачког и уметничког рада; квантификација научних и стручних публикација; употреба цитатних стилова 1
4. Методологија научно истраживачког и уметничког рада; квантификација научних и стручних публикација; употреба цитатних стилова 2
5. Антички појам уметности
6. Средњовековна мисао о уметности
7. Колоквијум
8. Теорија, стваралаштво, трактат и биографија у 16. веку
9. Хуманистичке теорије уметности
10. Натуралистичке теорије уметности: Милерова „Митолошка школа” и Диркемова „Бескрајна метафора”.
11. Теорије лепих уметности
12. Јохан Винкелман и почеци науке о уметности
13. Полемике о природи уметности у 18. и 19. веку
14. Усмена излагања студената
15. Усмена излагања студената

Други семестар:

1. Уводно предавање. Упознавање студената са планом и програмом курса Историја уметничке теорије, предиспитним и испитним обавезама у другом семестру.
2. Уметност и дух времена
3. Ментално и материјално дело
4. Апофактичке и амфигуричне теорије уметности
5. Теорија језика уметности и уметника
6. Проблем општег мишљења и формализација критеријума
7. Колоквијум
8. „Култура је једина уметност”: место културе у уметничким теоријама
9. Идеологије у теорији уметности
10. Логомансија стваралаштва
11. О дуалним значењима и мистичном искуству уметности (*Cauza sui*)
12. *Rebus humanis* и *Genus humanum* Пола Валерија
13. Стваралаштво: слободна воља уметника (*Ad libitum*)
14. Усмена излагања студената
15. Усмена излагања студената

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Основне академске студије, година 3, семестри 5 и 6
Назив предмета: Историја уметности новог века
Наставник: Тадија Б. Стефановић
Статус предмета: обавезни предмет, теоријски (шифра предмета CU304)
Број ЕСПБ: 4
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
<p>Циљ предмета:</p> <p>Циљ предмета је упознавање студената са уметношћу новог века, њеним методолошким поставкама, специфичним визуелним, естетским и стилским идентитеом, као и ширим културним и религиозним контекстом у периоду од 15. до седме деценије 19. века.</p>
<p>Исход предмета:</p> <p>Исходиште предмета су теоријска знања стечена о уметности новог века, у распону од 15. до седме деценије 19. века. Осим тога, исход предмета је и компетентност студената за разумевање и тумачење стилског израза, идејних садржаја, културних и религиозних норми у уметности новог века.</p>
<p>Садржај предмета:</p> <p>Теоријска настава се одржава у форми предавања <i>ex cathedra</i> при чему се студенти упознају са основним особинама уметности од 15. до седме деценије 19. века. Предмет проучавања су нове тенденције у уметничким праксама периоду ренесансе кроз 15. и 16. век, које се изучавају на примерима стваралачких опуса најзначајнијих уметника и архитектата овог доба. Нагласак се ставља и на друштвено-политички контекст времена, религијских тенденција и нарочито развоја хуманистичке мисли. Курс прати и правац развоја маниризме, односно основних претпоставки за настанак маниризма. Осим тога, прати се правац развоја уметничких идеја које су од протобарока позног 16. века водиле ка развоју уметности барока. Раздобље барокне уметности и културе темељимо на проучавању опуса најзначајнијих сликара и архитектата, а предмет проучавања је проширен и на карактеристичке теме барокне уметнички, попут ванитаса, алегорије и амблема. Уметност рококоа се проучава у светлу опадања барокне културе и припреме за уметничке праксе, које ће обележити другу половину 18. и готово читав 19. век, попут неокласицизма, романтизма и реализма. Неокласицизам се посматра као уметничка појава у којој је уследило ново сагледавање и читање античких узора, али и појаве науке о уметности. Романтизам се посматра у специфичном формату, у коме тумачимо последње раздобље у европској култури и уметности, говоримо о развоју ауторске естетике и разумевању лепих уметности. Реализам поставља преломну тачку и темељ за сагледавање новог контекста уметности, који се манифестовао у другој половини 19. века у њеној социјалној освешћености, али и све већег испољавања у друштвено-политичкој условљености уметности, и специфичног дискурса културе коју је реализам као уметничка појава успоставио.</p>

Литература:

1. Bazin, G. *Barok i rokoko*. Beograd: Svet umetnosti "Jugoslavija", 1975, 11-184.
2. Panovski, E. *Ikonološke studije. Humanističke teme u renesansnoj umetnosti*, Beograd 1975, 108-179.
3. Karel. T. *Vašar umetnosti*. Beograd: NIP Mladost, 1977, 257-271.
4. Murray, L. *The High Renaissance and Mannerism. Italy, the North and Spain, 1500-1600*, Oxford 1977.
5. Partidge, L. *Renaissance Rome, 1400-1600*, New York 1996, 86-107, 145-172.
6. Velflin, H. *Renesansa i barok: istraživanje o suštini i nastanku baroknog stila u Italiji*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2000, 9-24.
7. Blant, E. *Umetnička teorija u Italiji, 1450-1600*, Beograd 2004, 61-105.
8. Вуксан, Б. *Хуманистичке основе амблематске литературе (XVI-XVII век)*, Пер Аспера, Београд 2008.
9. Драгојевић, П. *Почеци историје уметности: откривање упоришта једне науке*. Крушевац: Историјски архив, 2018, 7-24.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања:	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	
2				
Методе извођења наставе: предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбане семинарских радова				
Оцена знања (максимални број поена 100)				
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена	
присуство	15	колоквијум	40	
активност у току предавања		одбрана семинарског рада		
усмена излагања студената	15	усмени испит	30	

Наставне јединице:

16. Уводно предавање. Упознавање студената са планом и програмом курса Историја уметности новог века у првом семестру, предиспитним и испитним обавезама.
17. Појам ренесансе и основне претпоставке за настанак ренесансног уметничког израза.
18. Рана ренесанса у архитектури, скулптури и сликарству: Фиренца и околина у првој половини 15. века.
19. Зрела ренесанса на тлу Италије у другој половини 15. века.
20. Леонардо да Винчи и естетика позног 15. века.
21. Леонардо да Винчи и нова композициона решења у високој ренесанси.
22. Колоквијум
23. Античка уметност и естетика високе ренесансе.
24. Еклектицизам високе ренесансе
25. Формирање венецијанске сликарске школе у 15. веку.
26. Сусрет италијанске и немачке ренесансне уметности.

27. Дунавска школа
28. Маниризам: основне одлике.
29. Зрело венецијанско сликарство. Маниристичке и протобарокне тенденције.
30. Усмена излагања студената

Други семестар:

1. Уводно предавање. Упознавање студената са планом и програмом курса Историја уметности новог века у другом семестру, предиспитним и испитним обавезама.
2. Барокни натурализам
3. Ванитас у барокној уметности
4. Алегорија у барокној уметности
5. Амблематика у барокној уметности
6. Уметност рококоа
7. Неокласицизам: од антике до новог класицизма 1
8. Неокласицизам: од антике до новог класицизма 2
9. Колоквијум
10. Почети романтизма у уметности
11. Романтизам: последње историјско-уметничко раздобље
12. Романтизам између ауторског и жанровског
13. Реализам у уметности друге половине 19. века 1
14. Реализам у уметности друге половине 19. века 2
15. Усмена излагања студената

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Основне академске студије, година 1, семестар 1
Назив предмета: Историја уметности старог века
Наставник: Тадија Б. Стефановић
Статус предмета: обавезни предмет, теоријски (шифра предмета CU109)
Број ЕСПБ: 2
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Циљ предмета је упознавање студената са уметношћу старог века, њеним методолошким поставкама, специфичним визуелним, естетским и стилским идентитеом, као и ширим културним контекстом уметности овог доба.
Исход предмета:

Исходиште предмета су теоријска знања стечена о уметности старог века. Осим тога, исход предмета је и компетентност студената за разумевање и тумачење стилског израза, идејних садржаја, друштвених, културних и религиозних норми у уметности старог века.

Садржај предмета:

Теоријска настава се одржава у форми предавања *ex cathedra* са пројекцијом визуелног материјала, при чему се студенти упознају са основним особинама уметности старог века. Предмет проучавања су уметности праисторије, историјских цивилизација и античког доба на примеру грчке и римске уметности. У пресеку ликовних стремљења, издвојени су праисторијски локалитети и приказана генеза модела визуелног изражавања племенских заједница. Такође, курсом су обухваћене и уметничке појаве које су биле карактеристичне за прве историјске цивилизације, месопотамску и египатску, које су посматране како појединачно, тако и компаративно, издвајањем специфичних друштвених тековина, које су посредством културе снажно утицале на позиције уметности. Посебан и тежишни део овог курса тиче се античке уметности. У распону културе издвојене су оне детерминанте које су касније биле карактеристичне како за разумевање појма уметности у антици, тако и најзначајнији уметнички примери кроз архитектонска, вајарска и сликарска остварења, у распону од критско-микенске до хеленистичке епохе. Најзначајнији донети архајског, класичног и пост класичног периода размотрени су на карактеристичним стилским примерима, који су дубоко уткани у физиономију античке уметности. Посебан осврт посвећен је уметности Етрураца, њиховој цивилизацијској улози и уметности која је била претеча римској цивилизацији. С друге стране, римске уметничке праксе размотрене су на особеним примерима уметности из доба републике и њене потоње империјалне фазе. Донети римског урбанизма, техничких искорака и способност да евоцирају елементе грчке културе, да их даље развијају и репрезентују као аутономне елементе свије цивилизације, такође су показали континуитет свих оних идеје које су везале антички свет од њеног постанка до заласка.

Литература:

- Gavela, Branko. *Istorija umetnosti antičke Grčke*. Beograd: Naučna KMD, 2002.
Gavela, Branko. *Etrurci*. Beograd: Izdavački zavod Jugoslavija, 1978.
Poulsen, Vaul. *Etrurska umetnost*. Beograd: Jugoslovenska revija, 1976.
Keler, Hajnc. *Rimsko carstvo*. Novi Sad: Bratstvo jedinstvo, 1970.
Zajder, Rihard. *Rimsko slikarstvo*. Beograd: Jugoslovenska revija, 1976.

Број часова активне наставе				Остали часови
Предавања:	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	
2				

Методе извођења наставе: предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбане семинарских радова			
Оцена знања (максимални број поена 100)			
Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена
присуство	10	Колоквијум	30
активност у току предавања		одбрана семинарског рада	
усмена излагања студената	10	усмени испит	50

Наставне јединице:

1. Уводно предавање. Упознавање студената са планом и програмом курса Историја уметности старог века, предиспитним и испитним обавезама.
2. Увод у историју уметности
3. Уметност праисторије и првих историјских цивилизација
4. Уметност мезоамеричких цивилизација
5. Антички концепт уметности: разумевање уметности код античких Грка; почеци античке уметности; историјске претпоставке настанка античке уметности; о односу уметности и културе, уметник у античкој култури; хеленизација и култура преиначавања
6. Уметност Крита и Микене
7. Колоквијум
8. Античка уметност: од геометријског до класичног доба
9. Грчка уметност класичне епохе
10. Уметност хеленистичке епохе
11. Усмена излагања студената
12. Уметност Етрураца
13. Очеци римске уметности: уметност у време римске републике
14. Римска империјална уметност: од Октавијана Августа до Константина Великог
15. Успон хришћанске цивилизације: римска уметност у време цара Константина Великог

Студијски програм: (1) <i>Црквене уметности</i> ; (2) <i>Обнова и чување</i>
Врста и ниво студија: Основне академске студије, година 4, семестар 8
Назив предмета: Историја уметности XX века
Наставник: Тадија Б. Стефановић
Статус предмета: обавезни предмет, теоријски (шифра предмета CU304)
Број ЕСПБ: 2
Услов: Испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Циљ предмета је упознавање студената са уметношћу 20. века, њеним методолошким поставкама, специфичним визуелним, естетским и стилским идентитеом, као и ширим културним и религиозним контекстом.

Исход предмета:

Исходиште предмета су теоријска знања стечена о уметности 20. века. Осим тога, исход предмета је и компетентност студената за разумевање и тумачење стилског израза, идејних садржаја, културних и религиозних норми у уметности 20. века.

Садржај предмета:

Теоријска настава се одржава у форми предавања *ex cathedra* при чему се студенти упознају са уметношћу 20. века. Обрађене су теме из карактеристичних европских уметничких пракси 20. века. Размотрен је културно-уметнички, друштвено-историјски и теоријски контекст карактеристичних појава овог периода. Увод у уметничке праксе 20. века, представљена је темама из импресионистичке и постимпресионистичке уметности. Прати се развој ауторског стваралаштва, на примерима историјских модернистичких пракси, односно покрета, стилова и праваца раног 20. века, попут експресионизма и фовизма, футуризма, кубизма и кубо-футуризма. Посебан нагласак стављен је на стваралачке опуса значајних аутора и припадника ових покрета. Предмет садржи и важне теме које се прате кроз примере историјских авангарди након 1918. године, Баухаусом, надреалистичким теоријским и уметничким поставкама, као и позицијом апстрактне уметности у теорији и пракси.

Литература:

1. Трифуновић, Ј. *Сликарски правци XX века*. Београд: Просвета 1994: 15-61.
2. Valije, D. *Apstraktna umetnost*. Београд: Metaphysica, 2006. 49-161.
3. Laure, D. *Istorija umetnosti XX veka*. Београд: Clio, 2014, 14-52.
4. Mitrović, A. *Angažovano i lepo: umetnost u razdoblju svetskih ratova 1914-1945*, Београд: Narodna knjiga, 1983, 135-156.

Број часова активне наставе

Предавања:	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	Остали часови
2				

Методe извођења наставе: предавање с пројекцијама; интерактивни часови усмене одбане семинарских радова

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе	Поена	Завршни испит	поена
присуство	10	колоквијум	30
активност у току предавања		одбрана семинарског рада	
усмена излагања студената	10	усмени испит	50

Наставне јединице:

1. Уводно предавање: упознавање студената са планом и програмом курса.
2. Увод у модерну уметност
3. Импресионизам и постимпресионизам
4. Уметност раног 20. века: експресионизам и фовизам
5. Футуризам и кубофутуризам

6. Метафизичко сликарство и симболизам у уметности 20. века
7. Колоквијум
8. Рационализам у уметности 20. века: од Баухауса до Кранбрука
9. Апстрактно и апстракција у уметности 20. века
10. Надреализам у уметности 20. века
11. Уметност историјских авангарди
12. Уметност и власт: тоталитаризам и критика тоталитаризма у уметности 20. века.
13. Између критике и конструкције: поп-арт, нова фигурација и нови реализам
14. Српска уметност у 20. веку
15. Усмена излагања студената

Студијски програм: (1) Црквене уметности; (2) Обнова и чување
Врста и ниво студија: Основне академске студије, година 4, семестар 8
Назив предмета: Литургијски симболи
Наставник: Жељко Ђурић
Статус предмета: изборни предмет (шифра предмета 20.CUI422)
Број ЕСПБ: 6
Услов: Положени испити из свих уметничких и теоријско-уметничких предмета са треће године студија; учешће на завршној изложби студената; испуњене све обавезе у складу са Статутом и студијским програмом.
Циљ предмета: Циљ наставе на овом предмету је да се кроз теорисјки курс из литургије и савременог догматског богословља утврди симболички контекст у традиционалном црквеном сликарству и основ датих могућности у развоју савременог живописа.
Исход предмета: Студијски есеј на унапред утврђену тему у контексту ширег истраживања на тему мастер рада.
Садржај предмета:

Богословско тумачење појма символа. Богословска оправданост симболизма. Симболизам у вери. Симболизам у есхатологији. Симболизам у богослужењу. Симболизам у живопису. Анализа примера симболизма у живопису. Иконични симболизам у Светој Литургији. Однос символа у Литургији и символа у живопису. Симболи у савременој богослужбеној пракси и примена тих символа у живопису. Симболизам служби у Цркви. Слабљење есхатолошке оријентације литургијског симболизма. Литургијски симболи и савремени проблеми богослужбене праксе. Могућа решења за употребу символа у живопису

Литература:

Ј. Зизиулас, „Симболизам и реализам у православном богослужењу“, у Саборност, 1-4/2001, Пожаревац, 2001, стр 13-35; Исти, „Евхаристија и Царство Божије“, у Саборност, 1-4/2002, Пожаревац, 2002, 23-87.

Допунска литература и препорука појединачних списа у договору са предавачем у односу на тему истраживања.

Број часова активне наставе

Предавања:	Вежбе:	Други облици наставе:	Студијски истраживачки рад:	Остали часови
1	2			1

Методе извођења наставе: Монолошка. Самостално истраживачки рад уз консултације.

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	поена
присуство	10	семинар-и	40
практична настава		писмени испит	
колоквијум		усмени испт	50

**ВИСОКА ШКОЛА АКАДЕМИЈА СРПСКЕ
ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ
ЗА УМЕТНОСТИ И КОНСЕРВАЦИЈУ**

Београд, Краља Петра 2
Tel:++381 11 2187-235,
електронска пошта: akademijaspc@ptt.yu

Студијски програм	Обе студијске групе (сликарски и конзерваторски смер)
Предмет	Основи православне догматике
Облици извођења наставе	Предавања и илустрације; интерактиван рад током часа; консултације; писана вежба на одабрану тему и њена јавна презентација (3-5 страна)
Ниво студирања	Основни
Година студија	
Број часова у току седмице	Један двочас
Број часова у току академске године	60 (15 x 2 + 15 x 2)
ESPB	–
Компетенције које студенти стичу	Разумевање у основним линијама идејног Отачког света који се рефлектовао у хришћанској уметности (визуелној, књижевној, хагиографској и химнографској).
Услови похађања наставе	
Циљ наставе	Прилагођен потребама ове школе, циљ је стицање основних знања о епохи Отаца, њиховом амбијенту, интеракцији са тим окружењем и њиховом приступу креативности, како би се са више разумевања приступало практичном раду. Затим, циљ предмета јесте да, на основу одређења појма, предмета и методологије општих појмова из догматског богословља, упозна полазнике курса са специфичностима ове области, која се дотиче: иконологије, тријадологије, христологије, еклисиологије, подвижничког богословља, литургије и др., као и са могућностима примене догматике у другим областима људског живота и духа (ликовна критика, естетско окружење и тд.).
Литература	Обавезна литература: Ђурић Ж. (2017): <i>Богословље Цркве и Теологија иконе</i> , Акад. Спц, Београд. Препоручена литература: Ђурић, Ж. (2011): <i>Служење епископа - канонско предање</i> , Београд. Ђурић, Ж. (2003): <i>Сотириолошке претпоставке учења св. Атанасија Александријског о стварању света и рађању Сина</i> , Београд—Смедерево.

Провера знања и спретности, полагање завршног испита	Присуство и <u>активност</u> током наставе чине 30% успеха, <u>Доласци</u> на наставу и вежбе носе 10% оцене за писану форму и 10% оцене за презентацију, резултати постигнути на <u>усменом</u> испиту представљају 50% укупне оцене.
Језик на коме се одвија подучавање	Матерњи
Начин праћења квалитета и успешности предмета	Разговор са студентима током рада у академској години
Садржај теоретске наставе по недељама: први и други семестар по 15 наставних јединица	<p>ПРВИ СЕМЕСТАР</p> <p>1. недеља Уводни час: упознавање са програмом и начином оцењивања, разјашњење појмова који се тичу Отаца. Ко су Оци, њихово доба, методологија, значај и „повратак Оцима.“ Библијско и јелинско схватање Бога. Стари завет, лични односи. Месијанска идеја</p> <p>2. недеља Рађање хришћанства: допринос Александровог програма, семитског менталитета и <i>рaх ротана</i>. Апостоли и суб-апостолска епоха. Основе тријадологије. Став Христа према Оцу, рана Црква о Сину човечијем. Христос након Вазнесења открива трећу личност Св. Духа.</p> <p>3. недеља Уводни део. Историјска разматрања: Програм хеленизације и политичке унификације Александра Великог. Основни појмови везани за грчке култове и светоназор. Филозофске школе, књижевност и уметнички идеали. Источни култови и њихов „увоз“ у Царство. Модели рецепције хеленских идеја од стране Јевреја: одбијања, асимилације, креативни приступ. Посебан акценат на Филону и његовом херменеутичком поступку, јер ће његов метод иматим одлучујући утицај у александријској зони, а преко ње и у добром делу хришћанства. Преникејско богословље. Теофил Антиохијски, Јустин Философ, Тертулијан, Савелије Ливијски, Ориген.</p> <p>4. недеља</p>

Атанасије и Кападокијци. Атанасије разликује суштину од појма воља. Како су један а три? Савелије, појам маске. Личност – ипостас, суштина – природа. Заједница, начин постојања.

5. недеља

Учење о Богу Оцу као узроку - Монархија, Бог је један зато што је Отац један. Бог је љубав. Личност има онтолошку предност над суштином, личност је носилац суштине. Разјашњавање кападокијске терминологије.

6. недеља

1. Питање слободе бића Божијег код Атанасија Александријског. Божанска природа и слобода. Суштина—енергија—личност

7. недеља

Појам заједничке суштине Оца и Сина омогућује се иконичком онтологијом

8. недеља

Дух Свети, треће лице Свете Тројице, (преглед учења). Атанасије Велики против пневматомаха

9. недеља

Проблем филиокве, Исток – Запад (кратак преглед развоја).

10. недеља

Теологија и икономија — апофатичко и катафатичко богословље

11. недеља

Творац - Свет као дело Свете Тројице. Од Оца кроз Сина у Духу Светом

12. недеља

Превечни савет Божији о човеку. Стварање света ex nihillo. Стварање света у личности Христовој. Ангелологија

13. недеља

Човек — икона Божија; важнији антропопешки ставови Светога Григорија из Нисе

14. недеља

Пад и његове последице, проблем тварног и нетварног и јединство у Адаму. Деоба као прекид заједнице. Проблем другог

15. недеља

Човек у свету, проблематика смрти. Нужност природе

ДРУГИ СЕМЕСТАР**1. недеља**

Рекапитулација претходног семестра и увод у садржај другог

2. недеља

Сотириолошке теме. *Sur Deus Homo* Светога Максима Исповедника у интерпретацији протојереја Георгија Флоровског

3. недеља

Христово искупитељско дело јесте испуњење воље Бога Оца

4. недеља

Тријадолошка основа христологије — заједница

5. недеља

Богопознање. Знање Бога односи се на начин постојања а не на суштину. Личност и заједница у Цркви.

6. недеља

Молитва Господња. Евхаристија као заједница насупрот индивидуалистичком приступу. Дух у Евхаристији. Дух и заједница

7. недеља

Делатност Духа Светога и Црква. Осврт на пневматологију Истока и Запада. Одређење појма Цркве, нека погрешна схватања у погледу идентитета Цркве.

8. недеља

Евхаристијско сабрање узрокује се Светом Тројицом. Учење о сједињењу расуте творевине у Христовој личности. Ставови преп. Максима Исповедника

9. недеља

Царство Божије — есхатолошки узрок творевине. Циљ човечанства и остварење воље Бога Оца о човеку.

10. недеља

Веза народа и клира. Службе у Цркви. Крштење као улазак не само у Цркву него и у Царство Божије. Важност свих чланова Цркве и њихове функције у „Телу“. Христос као глава Цркве

11. недеља

Питање првенства у Цркви. Црква Христова је установљена на Петровој теологији (његовом исповедању Христа за Бога), али и сви они који имају истинску веру, исповедају исто богословље као и Петар. Како је функционисала пендархија. Проблем власти у Цркви и дарови Духа

12. недеља

Помесни карактер Православне цркве. Значај помесности за еклисиологију (неки проблеми око схватања Цркве у универзалистичком кључу). Црква је у зависном карактеру од других али не и у потчињеном. Епископ као фактор саборности и јединства Цркве

13. недеља

	<p>Црква у времену и простору данас. Не престајући да буде институција, Црква превасходно јесте место сусрета човека са Богом</p> <p>14. недеља Закључна разматрања везана за целокупни ток курса</p> <p>15. недеља Питања студената</p>
--	--

15. октобар 2021

Предметни наставник
Протојереј-ставрофор др Жељко Р. Ђурић-ред проф

	<p>ВИСОКА ШКОЛА АКАДЕМИЈА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ ЗА УМЕТНОСТИ И КОНСЕРВАЦИЈУ</p> <p>Београд, Краља Петра 2 Tel:++381 11 2187-235, електронска пошта: akademijaspc@ptt.yu</p>
Силабус Мастер студије.	
Студијски програм: Оба студијска програма (сликарски и конзерваторски смер)	
Врста и ниво студија: Мастер студије	
Назив предмета: Теологија иконе	
Наставник (Презиме, средње слово, име): Ђурић Р. Жељко	
Статус предмета: Обавезни	
Број ЕСПБ: 2/2	
Услов: Предуслов за упис предмета представља претходно завршене основне студије	
Циљ предмета	
Циљ предмета јесте да, на основу одређења појма, предмета и методологије општих појмова из теоријског иконолошког богословља, упозна полазнике курса са специфичностима ове области, која се дотиче: иконологије, тумачења семиотичких правила иконе, христологије, еклисиологије, подвижничког богословља, еортологије и друго, као и са могућностима примене теорије иконе у другим областима људског живота и духа (ликовна критика, естетско окружење...).	
Исход предмета	

У погледу очекиваних резултата учења, посебно се издваја развијање способности за теоријско-критичко, односно креативно-стваралачко промишљање црквених тема у појединим уметничким и конзерваторским областима, као и способности за проблемско „читање“ разноврсних естетских феномена свакодневице, и то са различитих интерпретативних, како теоријских тако и личних (субјективних) позиција.

Садржај предмета

Оквирни садржај предмета чине теме које иконолошка истраживања везују за посебне црквене и литургијске области, уметничку критику, као и за свакодневни живот. Место и улога Теологије иконе у богословљу Источне цркве. Разматрање и презентација текстова на тему иконологије. Свет анђела — ставови на основу учења аве Јустина Телијског. Превечни савет Божији о човеку, Човек — икона Божија. Поводи ширења иконоборства. Иконографија и онтологија, Питање спасења. Историјски пресек седмог васељенског сабора, Иконоборство и иконоборачки сабор. Важније христолошке и иконолошке последице учења Седмог васељенског сабора. Халкидонски орос као основ иконопоштовања. Појам иконе и њено шире значење код светих Отаца. Светлост и икона. Перспектива. Есхатолошко у икони. Богопознање, Молитва Господња, Делатност Духа Светог и Црква. Литургијски идентитет иконе и тумачење 12 великих празника на основу иконе. Органско повезивање Свете литургије и иконе. Црква у иконографији — тумачење Храма у христолошком кључу визије Тела Христовог по св. Апостолу Павлу. Биће иконе и биће фотографије. Савремени живопис у српском друштву. Модерно друштво филм и интернет.

Обавезна литература:

Ђурић Ж. (2017): *Богословље Цркве и Теологија иконе*, Акад. Спц, Београд.

Ђурић Ж. (2017): *Теологија иконе* (Интерна скрипта за Мас на Академији Спц за уметности и конзервацију (Зборник текстова))

Ђурић Ж. (2017): *Онтологија иконе: Стаматис Склирис у дијалогу са светим Максимом Исповедником*, Теологикон 6. Годишник на Центра по систематическо богословие към Православния богословски факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.

Ђурић Ж. (2020): *Допринос Павла Флоренског Теологији иконе*. Излагање на међународном научном скупу у Црној Гори на тему: Православно хришћанство у духовној кризи времена (II Међународна Духовна Академија Свети Јевстатије Превлачки од 23.02 – 1.03. 2020.)

Ђурић Ж. (2020): *Евгеније Трубецкој: Живопис као будуће Царство Божије око трпезе Господње*. Објављено у часопису Живопис бр. 9, 24-37.

Препоручена литература:

Митровић, Т. (2013): *Основе живописања*, Акад. Спц: задужбина м. Хиландара, Београд.

Пурић, Ј. (2010): *Људско лице Бога*, Сл. гласник, Београд.

Кордис, Ј. (2009): *Фајумски портрети и византијска икона*, Каленић, Крагујевац.

Евдокимов, П. (2009): *Уметност иконе (теологија лепоте)*, Акад. Спц & Факултет за културу и медије Мт, Београд.

Склирис, С. (2005): *У огледалу и загонетки*, Пбф, Београд.

Успенски, Ј. (2000): *Теологија иконе*, Манастир Хиландар, Света Гора Атонска.

Ђурић Ж. Р. (2013): <i>Сликовност теологије</i> , Пбф: Ити: Акад. Спц, Београд.			
Ђурић Ж. Р. (2015): <i>Икона историја Реч</i> , Акад. Спц, Београд. Београд.			
Коларић В. (2014): <i>Слика и страст: испитивање филма</i> , Часопис Култура Београд			
Број часова активне наставе			Остали часови
Предавања :	Вежбе :	Други облици наставе:	
Методe извођења наставе			
Преовлађујући начин рада / стицања знања чини дијалoшка метода, која подразумева анимацијске (мајеутичке) способности предавача с једне, као и активно учешће студената у разговорима који су предмет преиспитивања, с друге стране. У предиспитне обавезе студената спада редовни долазак на часове (10%) и активно учешће у дијалогу током предавања, као и креативни допринос на писању вежби и самосталном извођењу наставе (50%), док испитне обавезе чини рад на предложеној литератури (једна књига је по властитом избору), писање семинарског рада и реализација кратке презентације, као и примена стечених знања и вештина у интерпретирању и успостављању проблемско-критичког односа према испитној литератури (40%). У критеријуме за оцењивање спадају: - активност и критички ангажман студената током извођења наставе; - самосталност у интерпретирању, као и изражен критички / проблемски однос према датој литератури (током писања семинарске вежбе или извођења презентација); - оригиналност у погледу избора угла интерпретације одређених теолошких феномена.			
Оцена знања (максимални број поена 100)			
Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	<i>поена</i>
активност у току предавања	30	писмени испит	
практична настава		усмени испит	
колоквијум-и		70

Фонд часова: 2 предавања + 2 вежбања

Испит: усмени уз обавезан семинарски рад

ПРВИ СЕМЕСТАР

1. недеља

-Место и улога Теологије иконе у богословљу Источне цркве, Основе тријадологије, Преникејско богословље.

-Разматрање и презентација текста, Ж. Ђурића, Визуелно изображавање и ранохришћански симболизам.

2. недеља

-Атанасије и Кападокијци, Учење о Богу Оцу као узроку, Личност и суштина, Суштина—енергија—личност.

-Неке одлике икона пре иконоборства.

3. недеља

Разматрање и презентација текста, Ж. Ђурића, Есхатолошка структура живописа у мозаицима Константинове и Јустинијанове епохе.

4. недеља

-Покушај схватања Свете Тројице помоћу ликовних представа, Иконографија Свете Тројице.
-Симболика византијског храма.

5. недеља

-Човек у свету, Творац, Нужност природе.
-Феномен фајумских портрета.

6. недеља

-Свет јесте дело Свете Тројице, Стварање света ex nihilo, Стварање света у личности.
-Петошести сабор о икони.

7. недеља

-Свет анђела — ставови на основу учења аве Јустина Ћелијског, Превечни савет Божији о човеку, Човек — икона Божија; важнији антропоплошки ставови Светога Григорија из Нисе.
-Поводи ширења иконоборства.

8. недеља

Пад и његове последице, Проблем другог.

9. недеља

Иконографија и онтологија, Питање спасења, Христово искупитељско дело јесте испуњење воље Бога Оца.

10. недеља

Историјски пресек седмог васељенског сабора, Иконоборство и иконоборачки сабор.
Важније христолошке и иконолошке последице учења Седмог васељенског сабора.

11. недеља

Халкидонски орос као основ иконопоштовања

12. недеља

Појам иконе и њено шире значење код светих Отаца.

13. недеља

Разматрање и презентација текста Ж. Ђурића, Допринос Павла Флоренског Теологији иконе.

14. недеља

Тријадолошка основа христологије — заједница.

15. недеља

-Светлост и икона.

-Разматрање и презентација текста Ж. Ђурића, Ка онтологији иконе: Стаматис Склирис у дијалогу са богословљем светога Максима Исповедника.

ДРУГИ СЕМЕСТАР

1. недеља

-Перспектива.

-Разматрање и презентација текста, Ж. Ђурића, Икона као средство визуелне комуникације.

2. недеља

-Разматрање и презентација текста С. Склириса, Две хиљаде година хришћанског сликарства.

3. недеља

-Есхатолошко у икони.

Разматрање и презентација текста С. Склириса, Естетска и онтолошка светлост у –сликарству.

4. недеља

Христово рођење — Божић, Икона Рођења Христовог, Благовести, Цвети / Христов улазак у Јерусалим.

5. недеља

-Распеће, Васкрсење Лазара, Васкрсење Христово / Силазак у ад.

-Разматрање и презентација текста С. Склириса, Ритмолошки проблеми византијског сликарства од 13. до 14. века.

6. недеља

-Вазнесење.

-Разматрање и презентација текста С. Склириса, Икона и нестворена светлост.

7. недеља

-Света Тројица-Богојављење.

-Разматрање и презентација текста С. Склириса, Секуларизам и есхатологија у православној иконографији.

8. недеља

Пневматологија-Педесетница Силазак Светог Духа на апостоле.

9. недеља

-Сретење и Преображење.

-Разматрање и презентација текста Ж. Ђурића, Евгеније Трубјецкој: Живопис као будуће Царство Божије око трпезе Господње.

10. недеља

Иконе Мајке Божије, Успење Пресвете Богородице.

11. недеља

-Богопознање, Молитва Господња, Делатност Духа Светог и Црква.

-Индустријски век модерне иконе.

12. недеља

-Литургијски идентитет иконе.

-Евхаристијско сабрање узрокује се Светом Тројицом, Царство Божије — есхатолошки узрок творевине.

13. недеља

-Органско јединство Свете литургије и иконе, Евхаристијска и иконолошка визија Светог Максима Исповедника.

-Црква у иконографији — тумачење Храма у христолошком кључу визије Тела Христовог по св. Апостолу Павлу.

14. недеља

Тражење пута данас, Биће иконе и биће фотографије.

Разматрање и презентација текста, Ж. Ђурића, Онтолошке разлике у фотографији и икони.

15. недеља

-Савремени живопис у српском друштву.

-Медији-култура-икона. Нарушавање композиције иконе.

16. недеља

Модерно друштво филм и интернет. Питања студената, завршна разматрања.

15. октобар 2021

Предметни наставник
Протојереј-ставрофор др Жељко Р. Ђурић-ред проф